

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

Talkoolaispörssi

Syrjäytymisvaarassa olevien nuorten osallistaminen kulttuurita-
pahtumien vapaaehtoisina

Hilkka Aarela & Julius Lahdenoja

Kulttuurituotannon ko. (240 op)
Arvioitavaksi jättämisaika 04 / 2015

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Koulutusohjelman nimi

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Hilkka Aarela & Julius Lahdenoja	Sivumäärä 47 ja 8 liitesivua
Työn nimi Talkoolaispörssi – Syrjäytymisvaarassa olevien nuorten osallistaminen kulttuuritapahtumien vapaaehtoisina	
Ohjaava opettaja Arto Lindholm	
Työn tilaaja Humanistinen ammattikorkeakoulu / Helsingin TKI- keskus Ilkka	
Tiivistelmä <p>Talkoolaispörssi on Humanistisen ammattikorkeakoulun Helsingin TKI- keskus Ilkan hanke, jonka tarkoituksena on luoda tapahtumajärjestäjille vapaaehtoisten rekrytointia ja koordinoitua helpottava verkotyykalu. Hankeidea syntyi opiskelijoiden harjoitustehtävän tuloksena. Idea Talkoolaispörssistä herätti välitöntä mielenkiintoa ja keskustelua, joka johti hankerahoitushakemuksen tekemiseen. Rahoitus hankkeelle varmistui tammikuussa 2015.</p> <p>Vapaaehtoisten rekrytointiin on olemassa verkossa erilaisia palveluita, kuten ToimintaSuomi ja Vapaaehtoispankki. Nämä palvelut ovat kuitenkin monialaisempia, eikä niistä löydy kaikkia erityisesti tapahtumatuotannon tarpeisiin suunnattuja työkaluja.</p> <p>Talkoolaispörssi- hankkeen yleishyödyllisenä tavoitteena on aktivoida syrjäytymisvaarassa olevia nuoria osallisiksi kulttuuritapahtumien vapaaehtoistyöhön. Suomessa on yli kolmekymmentätuhatta pelkän perusasteen koulutuksen saanutta 15-24 - vuotiasta, jotka eivät käy koulussa tai töissä. Nuorten syrjäytymisen ehkäisy on yksi Valtioneuvoston vuosille 2012-2015 laatiman lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelman keskeisimmistä tavoitteista ja yhteiskunnallisesti hyvin ajankohtainen keskustelun aihe. Talkoolaispörssi- palvelua pyritään suuntaamaan erityisesti syrjäytymisvaarassa oleville nuorille, joille tarjotaan tapahtumatyöskentelyn kannalta tarpeellisia koulutuksia ja mahdollisuus päästä kartuttamaan työkokemusta kulttuuritapahtumissa. Tavoitteena on tuottaa nuorille tätä kautta tarpeellisuuden tunne, joka kannustaa heitä pysymään jatkossakin aktiivisina.</p> <p>Opinnäytetyön tavoitteena oli kartuttaa kirjallisuuden avulla hanketta varten tarvittavaa tietopohjaa syrjäytymisvaarassa olevista nuorista perehtymällä siihen, mitä syrjäytymisvaarassa olevat nuoret ovat, missä heitä on, mitkä ovat syyt syrjäytymisen taustalla ja miten syrjäytymistä on pyritty ehkäisemään. Teoriatiedon pohjalta pyrittiin vastaamaan siihen, mitä käytännön tarjottavaa hankkeella on nuorille ja miten heitä voitaisiin aktivoida mukaan hankkeeseen.</p> <p>Työn tavoitteena oli myös kartuttaa tietopohjaa vapaaehtoisten tehtävistä ja merkityksestä kulttuuritapahtumille tapahtumatuotannon alan kirjallisuuteen perehtymällä. Tavoitteena oli vastata siihen, mitä käytännön tarjottavaa hankkeella on kulttuuritapahtumille ja tapahtumajärjestäjille. Tapahtumajärjestäjien näkemyksiä hankkeesta selvitettiin kyselytutkimuksella, jonka tarkoituksena oli selvittää alan toimijoiden kiinnostusta hanketta kohtaan ja kerätä heiltä kehitysideoita hankkeen toiminnan tueksi.</p> <p>Yksi työn tavoitteista oli myös Talkoolaspörssi- hankeorganisaation työroolien suunnittelu.</p> <p>Työn tuloksena syntyi ideoita, joiden pohjalta nuoria voitaisiin lähteä aktivoimaan mukaan hankkeeseen. Lisäksi hankkeen käytännön tarjonta sekä nuorille että tapahtumille selkeytyi. Tapahtumajärjestäjille suunnatun kyselyn tulokset toivat tietoa alan toimijoiden toiveista palvelua kohtaan. Myös Talkoolaispörssin organisaatorakenne ja henkilöstötarve selkiytyi erityisesti hankeassistentin työtehtävien muotoilun kautta.</p> <p>Työn tulokset vastaavat asetettuja tavoitteita ja uskomme, että työ tulee olemaan tilaajalle hyödyllinen apuväline hankkeen suunnittelussa. Opinnäytetyö itsessään ei ehkä tuottanut ammattialalle merkittävää tietoa, mutta se tukee hanketta, joka onnistuessaan tuo tarvitun uuden työkalun tapahtumien käyttöön ja syrjäytymisen ehkäisyyn.</p>	
Asiasanat syrjäytyminen, vapaaehtoisuus, tapahtumatuotanto, talkootyö	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
Name of the Degree Programme

ABSTRACT

Author Hilikka Aarela & Julius Lahdenoja	Number of Pages 47 + 8 attachment pages
Title Talkoolaispörssi – Including alienated youth via volunteer work at cultural events	
Supervisor Arto Lindholm	
Subscriber HUMAK university of applied sciences – Helsinki RDI Center Ilkka	
<p>Abstract</p> <p>Talkoolaispörssi is a HUMAK university of applied sciences project that aims to create an internet service based tool for event management that allows for easy recruitment and managing volunteer workers. The idea was the product of an exercise for 3rd-5th year students.</p> <p>Another goal for the service is to activate young people who are at risk to become alienated. In Finland there are approximately 30 000 15-24 year olds who are without higher education or employment. The soon resigning administration set prevention of youth alienation as one of the major goals of their child and youth policy for years 2012-2015 and the current president Sauli Niinistö stated it as one of his main concerns. Many of the projects functions are specifically designed to entice young people to try their hand at events management through volunteer work. The goal is not to employ them in events management in the long run, but to provide them with training, experience, social stimulus and feeling of self-worth, to help and motivate them in their career paths and personal lives.</p> <p>The goal of this thesis was to provide the project with the necessary research to act as a foundation. Specifically we are concentrating on getting to know more about alienated youth, where to find them and how to motivate them to try their hand at volunteer-work. This also included developing an understanding as to what the project could offer the youth to both get them to sign up and to help them stay active. This was mostly achieved through reading on recent studies and reports.</p> <p>Another goal was to research different events and what would it take for them to participate in the project. This was achieved through a questionnaire and studying various research and literature.</p> <p>The results were a manual with ideas on how to reach both the event organizations as well as the youth and a position for a project assistant to coordinate the effort.</p> <p>While the thesis provided little in the way of new research data, it will provide useful in the design of a service that will hopefully have far reaching benefits for event management.</p>	
Keywords alienation, event management, volunteering	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
1.1 Tavoitteet	7
1.2 Menetelmät	8
2 VAPAAEHTOISET TAPAHTUMATUOTANNOSSA	9
2.1 Vapaaehtoiset osana tapahtuman kehitystä	11
2.2 Motivaatiot kulttuuritapahtumien vapaaehtoistyössä	12
2.3 Tehtävät tapahtumatuotannossa	14
3 SYRJÄYTYMISVAARASSA OLEVAT NUORET	15
3.1 Keitä syrjäytymisvaarassa olevat nuoret ovat	17
3.2 Miksi nuori syrjäytyy	18
3.3 Missä syrjäytymisvaarassa olevia nuoria on	20
4 NUORTEN SYRJÄYTYMISEN EHKÄISY SUOMESSA	22
4.1 Julkinen sektori	22
4.2 Yhdistys- ja järjestötoiminta	25
4.3 Hankkeet ja projektit	26
5 TALKOOLAI SPÖRSSI- KYSELY	27
5.1 Talkoolaisten tarve	28
5.2 Palvelun hyödyllisyys	29
5.3 Palaute ja ehdotukset	30
5.4 Palvelun maksullisuus	32
6 TALKOOLAI SPÖRSSIN HANKEORGANISAATIO	32
6.1 Hankepäälikkö	33
6.2 Hankeassistentti	33
6.3 Kouluttajat	34
6.4 Opiskelijaryhmä	35
7 TULOKSET	36
7.1 Nuorten tavoittaminen mukaan Talkoolaispörssi- hankkeeseen	37
7.2 Käytännön tarjonta nuorille	39
7.3 Tapahtumat	40
7.4 Työroolit	41
8 YHTEENVETO	42
LÄHTEET	46
LIITTEET	48
Talkoolaispörssikyselyn kysymykset	48
Hankehakemus	49

1 JOHDANTO

Talkoolaispörssi on Humanistisen ammattikorkeakoulun hanke, jonka tavoitteena on luoda nettipalvelu, joka toimii rekrytointikanavana tapahtumille, viestintä- ja hallinnointivälineenä vapaaehtoistyön organisoinnissa ja tuo syrjäytymisvaarassa olevat nuoret osaksi kulttuurielämää, tarjoten heille koulutusta, työkokemusta, mielekästä tekemistä ja mahdollisuutta osallistua kulttuuritapahtumiin.

Idea Talkoolaispörssistä palveluna syntyi Kehitystyön menetelmät -kurssilla, kun saimme harjoitustehtäväksi keksiä hankkeen, jolle voisimme hakea EU-tukea. Tuki oli tarkoitettu syrjäytymistä ehkäisevään sekä työllistymistä ja osallistumista tukevaan toimintaan. Kulttuurituotannon opiskelijoina luonnollinen lähestymistapa oli tapahtumatuotannon ja kulttuurin näkökulmasta.

Ajatus herätti välitöntä mielenkiintoa käytännönläheisyytensä, ajankohtaisuutensa ja realististen tavoitteidensa takia. Syrjäytyminen on noussut viime vuosina usein puheenaiheeksi ja esimerkiksi tasavallan presidentti Sauli Niinistö nosti sen yhdeksi virkaanastujaispuheensa ja presidentinkautensa pääteemoiksi (Niinistö 2012). Presidentin ”Ihan tavallisia asioita” -kampanja herätti lehdistössä paljon iva, mutta myös osoitti, kuinka hankalaa asiaan puuttuminen on.

Suomessa on yli kolmekymmentätuhatta pelkän peruskoulun suorittanutta 15-24-vuotiasta, jotka eivät käy koulussa tai töissä. Kolmannes heistä on työttömiä työnhakijoita, loput täysin työvoiman ulkopuolella. Nämä nuoret eivät ehkä kutsu itseään syrjäytyneeksi, mutta saattavat kokea voimakasta ulkopuolisuuden tunnetta. Nuorten syrjäytymisen ehkäiseminen on yksi Valtioneuvoston vuosille 2012 - 2015 laatiman lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelman keskeisimmistä tavoitteista. Nuorten syrjäytymistä on pyritty ehkäisemään mm. Nuorisotakuun, sosiaalisen vahvistamisen kehittämistoiminnan, nuorten työpajojen, työttömien yhdistysten ja eri kaupunkien työhönvalmennuskeskusten kautta. (OKM 2012, 4-5)

Syrjäytymisuhan alla olevien nuorten aktivointi ei ole helppo tehtävä, sillä merkittävän toiminnan tulisi olla aidosti niin kiinnostavaa, että siihen sitoudutaan eri tavalla kuin kouluun tai hanttihommiin. Talkoolaispörssi-hankkeen tarkoituksena

on vastata siihen kysymykseen, kiinnittyvätkö nuoret työhön ja koulutukseen, jos tekeminen on aidosti kiinnostavaa. Festivaalit ja yleisötapauhtumat ovat niitä työympäristöjä, joilla on nuorten keskuudessa erityistä hohdokkuutta. Talkoolaispörssi- hankkeessa nuoret pääsevät aitiopaikalta näkemään, kuinka suuri merkitys heidän työllään talkoolaisina on monissa yleisötapauhtumissa. Tämä tuottaa nuorille tarpeellisuuden tunteen.

Talkoolaispörssin yleishyödyllisen aspektin vahvuus on nimenomaan sen maltillisissa tavoitteissa. Se ei pyri työllistämään nuorisoa tai ohjaamaan heitä kulttuurialalle, vaan pitämään heidät aktiivisina, osallisina kulttuuriin, sosiaalisina ja antamaan heille kokemuksia, sekä sanan elämyksellisessä että taidollisessa merkityksessä. Toki tapauhtumatuotannosta, lavatekniikasta tai muusta talkoolaiskokemuksen myötä innostuva ja siitä itselleen ammatin löytävä nuori on aina positiivinen asia.

Toinen merkittävä tekijä aiheen valinnassa oli omakohtainen kokemus vapaaehtoisten koordinoinnista. Sähköpostien ja excel-taulukoiden kanssa taisteltuamme olimme toivoneet rekrytointijärjestelmää, jonka avulla voisimme hallinnoida vapaaehtoistyön johtamisen eri аспектеja, etenkin itse rekrytointiviestin tavoittavuuden, viestinnän ja aikatauluttamisen osalta.

Suomessa toimii jo joitakin vapaaehtoistyön tekijöitä ja tarjoajia yhdistäviä verkopalveluita, kuten Vapaaehtoispankki ja ToimintaSuomi, joista jälkimmäinen on valikoitunut hankkeen yhteistyökumppaniksi. Näiden palveluiden toiminta on kuitenkin monialaisempaa, eikä näin ollen tarjoa tapauhtumatuotannon erityispiirteisiin soveltuvia toimintoja. Ne eivät myöskään vetoa nuoriin, jotka eivät usein edes miellä talkootyötä rockfestivaalilla vapaaehtoistyöksi, vaan keinoksi päästä osallistumaan tapauhtumaan.

Menestyäkseen hankkeen täytyy vedota sekä syrjäytymisuhan alaisiin nuoriin että tapauhtumiin. Tapauhtumien osalta ratkaisevassa asemassa on toimiva backoffice ja ennen kaikkea riittävän suuri ja osaava talkoolaispooli. Tämä edellyttää kaikille avointa palvelua, johon kuka tahansa voi rekisteröityä vapaaehtoiseksi.

Pilottivaiheessa palvelun toiminta keskittyy Helsingin, Turun, Imatran ja Jyväskylän seuduille. Näissä kaupungeissa on jo valmiiksi Humanistisen ammattikor-

keakoulun kulttuurituotannon koulutusohjelman kampukset sekä tapahtumarikas kulttuurielämä. Näin ollen hyödynnämme kampusten tarjoamasta tietotaidosta ja infrastruktuurista, eikä mielenkiintoisesta vapaaehtoistyöstä ole puutetta.

Tavoitteena on luoda Talkoolaispörssistä kestävä palvelu, joka hyödyttää vielä pitkään koko suomalaista tapahtumakenttää luoden samalla mahdollisuuksia ja elämyksiä ilman opiskelupaikkaa jääneille nuorille ja muille vapaaehtoistyöstä kiinnostuneille.

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on, lyhyesti kiteytettynä, luoda kattava teoria-pohja hankkeen suunnitteluun ja toteutukseen

1.1 Tavoitteet

Koska kyseessä on itsellemme tärkeä hanke, jonka kehittämiseen osallistumme luultavasti opinnäytetyömme valmistumisen jälkeenkin, osasimme hyvin hahmottaa minkälaista tietopohjaa toivomme työskentelyn tueksi. Samoista syistä uskalsimme myös tarttua härkää sarvista ja lähteä suunnittelemaan käytännön asioita, kuten palvelun taustaorganisaation suunnittelua. Tämän opinnäytetyön osalta päädyimme seuraaviin tavoitteisiin.

- Selvitys syrjäytymisvaarassa olevista nuorista ja heidän aktivoimisestaan mukaan hankkeeseen
- Selvitys vapaaehtoisista ja heidän työtehtävistään kulttuuritapahtumissa
- Konkreettiset ehdotukset siitä, mitä käytännön tarjottavaa hankkeella on sekä tapahtumille että syrjäytymisvaarassa oleville nuorille
- Kartoitus kulttuurialan toimijoiden näkemyksistä hankkeesta
- Talkoolaispörssi-organisaation työroolien suunnittelu

Teoriatiedon osalta oleellisimmiksi osa-alueiksi määritimme kohderyhmään, eli syrjäytymisvaarassa oleviin nuoriin tutustumisen, yksityiskohtaisen selvityksen vapaaehtoisten tehtävistä, motivaatioista ja merkityksestä kulttuuritapahtumissa sekä alan toimijoiden suhtautumisen palveluun.

Haluamme tehdä Talkoolaispörssistä mahdollisimman vetoavan kohderyhmällemme. Suunnitellaksemme mitä palvelu voi tarjota festivaalipassien ja kokemuksen lisäksi selvitämme keitä syrjäytymisvaarassa olevat nuoret ovat, mitkä ovat yleisimmät syyt nuorten syrjäytymiseen ja mistä syrjäytymisvaarassa olevia nuoria löytyy. Lisäksi perehdymme siihen, mitä nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi on tehty ja miten nuoria on yritetty palauttaa takaisin yhteiskuntaan. Teemme myös selvitystä vapaaehtoisista kulttuuritapahtumissa, keskittyen erityisesti heidän tehtäviinsä, motivaatioihinsa ja minkälaista osaamista tapahtumatuottajat heiltä odottavat.

Alan toimijoiden näkemystä selvitämme kyselyllä, jonka kohdistamme mahdollisimman monipuoliselle ryhmälle tapahtumakentän toimijoita. Teemme vastaanottamistamme vastauksista kvalitatiivisen analyysin, jonka pohjalta Talkoolaispörssin teknisiä toimintoja voi lähteä kehittämään ja kouluttamaan mahdollisesti kyseenalaisiksi työntekijöiksi leimautuneista nuorista haluttua työvoimaa. Samalla mittaamme yleistä kiinnostusta ideoimaamme palvelua kohtaan ja pyydämme kehitysehdotuksia.

Keräämämme tiedon pohjalta pystymme hahmottamaan itse Talkoolaispörssin tavoitteiden asettamat vaatimukset ja suunnittelemaan, minkälaista organisaatiota palvelu tarvitsee ympärilleen. Tällä tarkoitetaan eri työrooleja hankkeessa, kuten esimerkiksi hankepäällikön ja hankeassistentin rooleja ja työtehtäviä. Assistentin työtehtävien muotoilu on hankkeen kannalta erityisen tarpeellista, sillä assistentin rekrytointi on luultavasti ajankohtaista jo syksyllä 2015.

Oleellisinta kokonaisuudelle on kuitenkin sen käytännön arvo Talkoolaispörssi-hankkeen edistämislle. Olemme jo varhaisessa vaiheessa joutuneet muuttamaan tavoitteitamme esimerkiksi hankerahoituksen varmistuessa ja aiomme jatkaa työskentelyä joustavasti uusiin muutoksiin ja haasteisiin mukautuen. Aiheen käytännönläheisyys tuo työhön sekä haasteita että mahdollisuuksia.

1.2 Menetelmät

Nuorten syrjäytymisestä on viime vuosina julkaistu paljon tutkimuksia mm. Nuorisotutkimusseuran ja Elinkeinoelämän valtuuskunnan kautta, joita hyödynnämme opinnäytetyössämme. Lisäksi haemme tietoa myös Opetus- ja kulttuuriministeriön sekä Eduskunnan aihetta käsittelevistä julkaisuista. Perehdymme myös mm. Valtakunnallisen työpajakeskuksen toimintaan, työttömien yhdistysten sekä kaupunkien työhönvalmennuskeskusten toimintaan. Tätä kautta pyrimme vastaamaan siihen, mistä ja miten syrjäytymisvaarassa olevia nuoria saadaan aktivoitua mukaan hankkeeseen.

Vapaaehtoistyötä käsittelemme peilaamalla omia kokemuksiamme alan kirjallisuuteen. Käytämme hyväksemme sekä suoraan vapaaehtoistyöhön keskittyvää että tapahtumatuotannon erityispiirteitä käsittelevää aineistoa. Kirjallisuuden kautta pyrimme selvittämään, mitkä ovat vapaaehtoisten yleisimmät tehtävät tapahtumissa ja mikä on vapaaehtoistyön merkitys suomalaisella tapahtumakentällä.

Käytännön tietoa vapaaehtoisten työtehtävistä hankimme mahdollisimman laajalla kyselytutkimuksella, jolla selvitämme alan toimijoiden näkemyksiä hankkeeseen liittyen. Oleellisimpana osana kyselyssä selvitämme alan kiinnostusta hanketta kohtaan, mutta myös kehitysehdotuksia ja muita ajatuksia, joita Talkoolaispörssi herättää.

Lähdemme pohtimaan Talkoolaispörssin työrooleja käytännönläheisesti peilaten hankkeen tarpeisiin. Tässä apuna käytämme hyvin pitkälti hankesuunnitelmaa, jossa hankkeen toimenpiteet, tavoitteet ja aikataulu on määritelty. Hankeassistentin roolin kaavailussa hyödynnämme myös omaa aiempaa kokemustamme eri tuotannoissa toimimisesta.

2 VAPAAEHTOISET TAPAHTUMATUOTANNOSSA

Puhutaanpa sitten vapaaehtoisista, talkoolaisista tai avustajista, on taloudellinen fakta, että suomalaiset tapahtumat tarvitsevat vapaaehtoistyötä toimiak-

seen. Tapahtumat ovat jo valmiiksi riippuvaisia tuista ja ammattilaistenkaan palkkataso ei ole päätähuimaava, joten vapaaehtoisten tarjoama panos on useille tapahtumille elinehto. Alan heikko taloudellinen kannattavuus ei kuitenkaan tarkoita sitä, etteikö tapahtumien järjestäminen olisi yhteiskunnallisesti kannattavaa, sillä varsinkin monipäiväisillä festivaaleilla on usein positiivinen vaikutus seudun talouteen ja niiden yhteisöllinen ja kulttuurillinen arvo on merkittävä, vaikkakaan se ei ole suoraan mitattavissa. Myöskään vapaaehtoistyön itse talkoolaisille tarjoamia kokemuksia ja mahdollisuuksia ei pidä väheksyä.

Suomalainen tapahtumakenttä työllistää vuosittain noin 10 000-20 000 vapaaehtoista (Iso-Aho 2011, . Sana ”työllistää” voi särähtää monen korvassa ikävästi palkattomista talkoolaisista puhuttaessa, mutta kyse on kuitenkin kiistatta ihmisistä, jotka antavat merkittävän työpanoksen sekä yksittäisille tapahtumille, että paikallisen kulttuuritarjonnan ja laajemmassa kaavassa kotimaisen tapahtumakentän rikastamiselle.

Vapaaehtoistyöstä puhuttaessa on selvää, ettei työstä makseta palkkaa, eikä kyse ole varsinaisesta työsuhteesta. Kuitenkin vuosittain arviolta 10 000-20 000 ihmistä näkee vapaaehtoistyön tarpeeksi arvokkaana upottaakseen siihen omaa aikaansa. (Iso-Aho 2011, 17)

Yleisimmäksi syyksi vapaaehtoistyöhön on kyselyissä mainittu halu auttaa. Etenkin festivaalien kohdalla myös ilmainen sisäänpääsy tapahtumiin ja yhteisöllisyys on noussut esille. (Iso-Aho 2011, 11-15)

Vaikka vapaaehtoistyö on Suomessa yleisesti hyväksytty käytäntö, liittyy siihen myös kyseenalaisempia puolia, kuten negatiiviset vaikutukset kulttuurialan ammattilaisten työllistymiseen. Ruotsissa kulttuuriministerin ehdotus kulttuurilaitosten henkilökunnan täydentäminen vapaaehtoistyöntekijöillä yhdisti jo valmiiksi heikosti palkatut kulttuuriammattilaiset vastustamaan ehdotusta. Joissain tilanteissa on myös kyseenalaista kuinka paljon säästää, jos ollenkaan, organisaatiot saavat aikaan korvaamalla osaavia ammattilaisia kouluttamattomilla talkootyöläisillä. (Iso-Aho 2011, 42-43)

2.1 Vapaaehtoiset osana tapahtuman kehitystä

Yksi tapahtumatuotannon erityispiirteistä on liike-elämässä poikkeuksellinen toimivuoden rytmitys. Koko vuoden toiminta tähtää usein yhteen, kestoaltaan rajalliseen tapahtumaan. Loppuvuosi kuluu tapahtumasta riippuen täydessä hiljaiselossa tai minimimiehityksellä. Valtaosa henkilökunnasta siis työskentelee projektin parissa vain osan vuodesta, mikä vaikeuttaa toimintatapojen ja itse tapahtuman kehitystä. (Iso-Aho, Kinnunen 2011, 23-26)

Organisaation tarjoamien työsuhteiden määräaikaisuus voidaan nähdä sekä mahdollisuutena, että uhkana. Jatkuvuuden puuttuessa tapahtuman sisällöllinen kehitys saattaa jäädä ilman selkeää suuntaa. Myös tuotannollisella puolella on vaarana toistaa vuodesta toiseen samoja virheitä, ja dokumentaation jäädessä kehnoksi, saattavat jopa hyväksi havaitut kontaktit unohtua. Toisaalta vaihtuvuus voi tuoda mukanaan uudenlaisia ratkaisuja ja näkökulmia, varsinkin yhteistyössä jo vakiintuneen henkilökunnan kanssa.

Erityisen vaikeaksi tilanteen muuttaa useiden tapahtumien riippuvuus vapaaehtoistyövoimasta. Toisin kuin palkatulla henkilökunnalla, vapaaehtoisilla ei yleensä ole pohjalla alan koulutusta tai kokemusta toiminnasta muissa tuotannoissa, joka tuo varmuutta myös ennestään tuntemattoman projektin parissa työskenteelyyn. Tällaisessa toimintaympäristössä sekä tapahtumille uskolliset, vuodesta toiseen vapaaehtoiseksi ilmoittautuvat talkoolaiset että monen eri tapahtuman vapaaehtoiskonkarit ovat arvokas voimavara organisaatiolle. Jälkimmäisenä mainitut saattavat jopa tuoda mukanaan uusia, innovatiivisia toimintatapoja, samalla tavoin kuin kokeneet ammattilaiset. (Iso-Aho & Kinnunen 2011, 23-28)

Tapahtumien onneksi vapaaehtoiset ovat osoittautuneet varsin uskollisiksi vuosi toisensa jälkeen. Iso-Ahon lainaamassa Humanistisesta korkeakoulusta valmistuneen Paula Kinnusen opinnäytetyötä varten toteutetussa kyselyssä vain kuusi 34:stä kyselyyn osallistuneesta tapahtumasta ilmoitti yli puolen vapaaehtoisistaan olevan ensikertalaisia. Tällainen sitoutuneisuus helpottaa tuntuvasti tuottajan työtä sekä tapahtuman toteutuksen että kehityksen suhteen.

Juuri tämä onkin Talkoolaispörssi-hankkeelle hieno mahdollisuus. Varsinkin uudet ja kertaluontoiset tapahtumat, joille ei ole vielä muodostunut omaa luotettavaa vapaaehtoisjoukkoa hyötyisivät palvelun tarjoamasta koulutetusta työvoimasta. Vastaavanlaisissa tapahtumissa kokemusta kerryttäneet talkoolaiset toisivat oppimiaan toimintatapoja, jotka ovat uusia ammattilaisillekin. Myös palvelun tarjoamat backoffice- toiminnot luovat toimivan, suuremman yhteisön kokemusten pohjalta kehitetyn työkalun vapaaehtoisten hallinnointiin.

2.2 Motivaatiot kulttuuritapahtumien vapaaehtoistyössä

Kulttuuriala eroaa muusta vapaaehtoistyöstä erityisesti työn motivaation suhteen. Yleisimmissä vapaaehtoistyön kohteissa, eli liikunta-, urheilu-, sosiaali- ja terveystyössä sekä lasten ja nuorten kasvatustyössä motivaatiot liittynevät useammin aikaisemmin mainittuun auttamisenhaluun (Iso-Aho 2011, 12-15). Oli kyseessä sitten oman lapsen jalkapallojoukkueen valmennus tai vanhustyö paikallisessa vanhainkodissa, koetaan vapaaehtoistyö enemmän auttamisena, kuin kulttuurialalla, jossa moni mieltää oman työpanoksensa ennemminkin harrastukseksi.

Esimerkiksi Rakkautta & Anarkiaa -elokuva festivaalin vapaaehtoisten motivaatioita selvittävässä kyselyssä tärkeimpinä tekijöinä tulivat ilmi kiinnostus elokuvia kohtaan, ilmaiset elokuvat, tapahtumajärjestelyihin osallistuminen ja uusiin ihmisiin tutustuminen (Värtö 2012, 17). Ainoa auttamiseen liittyvä näistä on tapahtumajärjestelyihin osallistuminen, vaikka siinäkin suurena tekijänä lienee kiinnostus tai ammattimainen suuntautuminen tapahtumatuotantoon. Muut vaihtoehdot, etenkin kaksi tärkeimmäksi mainittua kiinnostus elokuvia kohtaan ja ilmaiset elokuvat viestivät selkeästi harrastuneisuudesta.

Ilosaarirockin ja Hämeen keskiaikamarkkinoiden, Rytmikorjaamo-klubin ja Helsingin kaupungin nuorisotalojen vapaaehtoisten motivaatiota selvitettiin kyselytutkimuksella (Kilpiä, Lähteenmäki, Voipio, 2012, 18-21). Suuri osa vapaaehtoisten esittämistä syistä talkoolaisuudelle oli tiivistettävissä yhteisöllisyyteen. Kaikkein suosituin syy työhön olikin ”Olla osana toimintaa ja ilmapiiriä”. Myös

aikaisemmin esiin noussutta auttamista jopa 77,7% vastaajista piti hyvin tärkeänä tai melko tärkeänä motivaation lähteenä vapaaehtoistyöhön. Yhteisöllisten syiden lisäksi moni myös näki arvokkaana mahdollisuuden kehittää itseään ja tehdä jotain aivan muuta, kuin mitä he yleensä tekevät palkkatyössään.

Edellä mainitussa kyselyssä vapaaehtoistoiminnan edut, kuten festivaalipassit, karonkat ja koulutus jäivät toissijaisiksi. Työn mahdollinen palkallisuus jakoi mielipiteitä. Vaativammissa tehtävissä toimivat näkivät mahdollisen rahapalkkion arvostuksena heidän tekemään työtä kohtaan, vaikka summa olisikin pieni. Toisaalta moni näki palkallisuuden tuovan työhön suorituspainetta ja vähentävän sen tuomaa iloa. On hyvä huomioida, että kyselyssä ei eritelty ensikertalaisia, joille ilmainen sisäänpääsy tai koulutus saattaa olla syy lähteä tapahtumaan mukaan ja kokeneempia talkoolaisia, jotka palaavat tapahtumaan kerta toisensa jälkeen juuri kokemansa yhteisöllisyyden takia.

Myös vapaaehtoisten ikä ja sosiaalinen asema vaikuttaa työn motivaatioon. Etenkin rockfestivaaleilla valtaosa vapaaehtoistyöntekijöistä on nuoria aikuisia. Toisena merkittävänä ikäryhmänä tapahtumissa näkyvät neljäkymppin ylittäneet aikuiset eläkeikäisiin asti. Noin 30-40 –vuotiaat, usein perheen perustamisen ja uran suhteen kiireisessä vaiheessa olevat, muutenkin harrastuksista karsivat työ-ikäiset loistavat tapahtumien talkoissa poissaolollaan. (Iso-Aho 2010, 20-21)

Tuottaja 2020 –selvityksessään Juha Iso-Aho mainitsee yhtenä vapaaehtoisten tärkeimmistä motivaatioista kiinnostuksen kulttuuria ja tapahtuman edustamaa kulttuurinalaa kohtaan. Näille henkilöille vapaaehtoisuus tarjoaa mahdollisuuden sekä tukea valitsemaansa kulttuurinalaa, että osallistua sitä edustavaan festivaaliin. Talkootyöstä kiitoksena jaettavat festivaalipassit motivoivatkin varmasti pienituloisia nuoria ja opiskelijoita.

Vanhemmissa ikäryhmissä merkittävä motivaatio oli tapahtumien paikkakuntasidonnaisuus. Tämän voi olettaa innostavan vapaaehtoistyöhön niin kotiseudun elinvoimaisuuden ylläpitämisen kautta, kuin yhteisöllisyydenkin takia.

On asia erikseen, kuinka tätä tietoa voidaan soveltaa työelämän ulkopuolelle jääneisiin nuoriin, jotka ovat saattaneet jo passivoitua niin pitkälle, että heitä on vaikea saada innostumaan vapaaehtoistyön yhteisöllisistä piirteistä. Vaikka osallistuminen ja nimenomaan yhteisöllinen toiminta onkin hankkeen tavoitteen-

na, saattavat kyselyissä vähemmän tärkeäksi jääneet festivaalipassien kaltaiset edut muodostua tärkeäksi osaksi syrjäytymisvaarassa olevien nuorten rekrytointia. Yhteisöllisyys ja hyvät kokemukset taas sitouttaisivat nuoria ja talkootyö tarjoaisi onnistumisen ja hyödyllisyyden tunteita. Toisaalta moni nuori saattaa kaivata nimenomaan talkootyön sosiaalisia mahdollisuuksia ja lähteä mukaan niiden takia, mutta lopputulos olisi toivottavasti sama.

2.3 Tehtävät tapahtumatuotannossa

Opinnäytetyötä varten tekemässämme kyselytutkimuksesta kävi selväksi, että tapahtumilla on korkeat odotukset vapaaehtoisten osaamisen ja motivaation suhteen. Kyselyssä tuotiin esiin Talkoolaispörssi-hankkeen tavoite tuoda syrjäytymisvaarassa olevat nuoret osaksi tapahtumatuotantoa, mikä osassa vastaajissa herätti huolta palvelun tarjoaman vapaaehtoistyövoiman motivaation ja osaamisen suhteen. Useat vastaajista ilmoittivat tehtävien olevan vaativia ja luotettavuuden olevan ensisijaisen tärkeää.

Toisaalta erinäisissä kuntien ja tapahtumien vapaaehtoistyöstä kiinnostuneille suunnatuissa materiaaleissa edellytyksiksi luetaan lähinnä hyvää asennetta, vastuullisuutta, motivaatiota ja innostusta. Eli vaikka koulutettu, erityisosaamista omaava vapaaehtoinen on aina toivottavin vaihtoehto tapahtuman työntekijäksi, panostetaan haussa lähinnä määrään ja erikoistuneempaa osaamista vaativiin tehtäviin hankitaan mm. palkattomia harjoittelijoita. (Perämäki 2012, 9)

Erytisosaamista tai koulutusta vaativissa tehtävissä saatetaan myös nähdä kyseenalaisena vapaaehtoisten käyttäminen. Esimerkiksi valo- ja äänitekniikka, lavanrakennus ja järjestyksenvalvonta ovat yleensä palkattujen työntekijöiden heiniä, ja vaikka niihin löytäisikin päteviä vapaaehtoisia, herättäisi se varmasti paheksuntaa töitä vaille jäävissä ammattilaisissa. Toisaalta kevyempää koulutusta, kuten hygienia- tai anniskelupassia arvostetaan suuresti talkoolaisissa ja jopa ensiapupisteen kaltaisissa vastuullisemmissa tehtävissä on yleisesti hyväksyttyä käyttää kurssin käynyttä vapaaehtoista.

Kulttuuri kutsuu -selvityksessä lainatussa kyselyssä tapahtumat ilmoittivat talkoolaisten yleisimmiksi tehtäviksi "erilaiset yleisön palveluun liittyvät tehtävät", johon sisältyy vaikkapa lipunmyyntiä, vesipisteillä toimimista ja esitteiden jakoa. Myös rakentamis- ja purkutehtävät ovat yleisiä ja ovatkin klassisesti olleet monelle nuorelle keino päästä ilmaiseksi rockfestivaaleille. Joskus tapahtumat tarjoavat hyvinkin erikoisia tehtäviä, kuten kyselyssä mainitut saunottajat ja eläintenhoitajat.

Näiden suhteellisten yksinkertaisten töiden lisäksi tapahtumat tarvitsevat myös erikoistuneempaa osaamista, kuten backstagen huoltoa ja vieraiden isännöintiä, lehdistön ohjaamista, markkinointia, tulkkausta ja monta muuta tapahtuman erityispiirteistä riippuvaa tehtävää. Nämä tehtävät vaativat usein joko aikaisempaa kokemusta tai jopa erillistä koulutusta. Niiden lisäksi on vielä järjestyksenvalvonnan ja ensiavun tapaisia kriittisiä tehtäviä, joihin tarvitaan koulutuksen suoma erityinen lupa, tässä tapauksessa järjestyksenvalvontakortti tai ensiapukursin todistus. Joissain tehtävissä taas saattaa tarvita hygieni- tai anniskelupassia. (Iso-Aho 2011, 21-25)

Usein kokemus voi kuitenkin muodostua koulutusta tärkeämmäksi tekijäksi ja luotettavaksi havaittu tuttu talkoolainen voidaankin asettaa vaativampaan luottamustehtävään, kuin vaikkapa järjestyksenvalvojakortin omaava ensikertalainen talkoolainen. Etenkin muita vapaaehtoisia koordinoitaessa kokemus ja auktoriteetti ovat oleellisia tekijöitä ja asiakaspalvelutyössä hyvä asenne ja palvelualltius ovat arvokkaampia kuin mikään koulutus.

Hankkeen kannalta ajateltuna vapaaehtoisille järjestettävä koulutus on siis epäilemättä tapahtumien edun mukaista. Järjestelmä, joka voi taata alan toimijoille talkoolaispoolin jatkuvan kehittymisen niin kokemuksen kuin koulutuksenkin osalta on toiminnallisesti ja taloudellisesti arvokas resurssi, jonka hyöty vain kasvaa ajan kuluessa. Syrjäytymisvaarassa oleville nuorille koulutus taas tuo käytännön taitoja, joista on hyötyä työelämässä ja opiskelupaikan haussa.

3 SYRJÄYTYMISVAARASSA OLEVAT NUORET

Talkoolaispörssi- hankkeen kannalta on olennaista perehtyä syvemmin siihen, keitä hankkeen kohderyhmä, eli syrjäytymisvaarassa olevat nuoret tosiasiasa ovat. On myös selvítettävä syitä, minkä takia Suomessa on syrjäytyneitä nuoria. Hankkeen toimivuuden kannalta on myös oleellista selvittää, mistä syrjäytymisuhan alla olevia nuoria löytyy ja miten heitä on yritetty palauttaa takaisin yhteiskuntaan.

Hanketta varten tekemässämme selvityksessä, jossa tutkimme festivaalijärjestäjien kiinnostusta koulutettuja vapaaehtoisia nuoria välittävää palvelua kohtaan, muutamassa vastauksessa hankkeen kohderyhmäksi profiloituja syrjäytyneitä nuoria ei pidetty parhaana mahdollisena työvoimana. Tämä on ymmärrettävää, kun miettii talkoolaisten vastuullisia tehtäviä festivaaleilla. On kuitenkin syytä tiedostaa, että syrjäytyneiksi luokitellut nuoret eivät aina ole passiivisessa roolissa omasta tahdostaan. Ongelmana saattaa olla vain se, ettei tarpeeksi kiinnostavaa koulutus- tai työpaikkaa yksinkertaisesti ole löytynyt. Tilastoissa näkyvät ilman koulutuspaikkaa tai työtä olevat nuoret eivät siis välttämättä ole yhteiskuntapudokkaita, vaan kyse voi olla normaalista nuorten elämänkulusta. (Suurpää 2009, 8)

Hanketta varten tekemässämme selvityksessä suurin osa tapahtumajärjestäjistä ei pitänyt syrjäytymisuhan alla olevia nuoria epämieluisana kohderyhmänä. On tosiasia, että kiinnostaviin töihin on hankalaa päästä ilman kokemusta ja sama pätee ammattiin valmistaviin koulutuksiin. Harrastuneisuudella ja muulla alalle suuntautuneisuudella on esimerkiksi kulttuurialan pääsykokeissa todella suuri painoarvo.

Nuorten syrjäytymistä on pyritty ehkäisemään mm. Nuorisotakuun, sosiaalisen vahvistamisen kehittämistoiminnan, nuorten työpajojen, työttömien yhdistysten ja eri kaupunkien työhönvalmennuskeskusten kautta. Nuorten syrjäytymisen ehkäiseminen on yksi Valtioneuvoston vuosille 2012 - 2015 laatiman lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelman keskeisimmistä tavoitteista. Suomessa toimii myös useita yhdistyksiä ja muita kolmannen sektorin toimijoita, joiden toiminnan tarkoituksena on syrjäytymisen ehkäiseminen.

3.1 Keitä syrjäytymisvaarassa olevat nuoret ovat

Syrjäytyneiksi määriteltyjä 15 - 29-vuotiaita nuoria oli Suomessa vuonna 2010 yhteensä noin 51 300. Syrjäytyneeksi määritellään nuori, jolla on vain perusasteen koulutus ja joka ei ole työssä, opiskelemassa tai hoitovapaalla. Esimerkiksi toisen asteen tutkinnon suorittanut työtön nuori ei siis määritelmällisesti kuulu syrjäytyneiden joukkoon. Syrjäytyneisyyden määritelmä on siinä mielessä ongelmallinen, että se jättää ulkopuolelleen nuoria, jotka saattavat ihan samalla tavoin tuntea voimakasta ulkopuolisuuden tunnetta. (Myrskylä 2012, 1-2; Yle 2013.)

Syrjäytyneistä nuorista työttömiä työnhakijoita oli 18 800 ja muita työvoiman ulkopuolisia 32 500. Työvoiman ulkopuolisten määrää kasvattavat osaltaan myös perus- tai keskiasteen koulutuksen suorittaneet kotona lapsiaan hoitavat äidit, oppilaitoksiin pyrkivät nuoret, valmentautuvat urheilijat, omaishoitajat, ns. pimeitä töitä tekevät ja kolmannella sektorilla työskentelevät tulottomat taiteilijat. Nämä ryhmät nostattivat v.2010 työvoiman ulkopuolisten määrän Suomessa yhteensä noin 59 784 nuoreen. (Myrskylä 2012, 1-3.)

Tilastokeskuksen työssäkäyntitilastosta käy ilmi, että syrjäytyneistä nuorista lähes neljännes on maahanmuuttajataustaisia. Vieraskielisistä kouluttamattomista nuorista joka kolmas on syrjäytynyt. Kantaväestöstä syrjäytyneitä on joka kahdeksas. Maahanmuuttajataustaiset ovat siis selkeästi yksi suurimman syrjäytymisuhan alla olevista nuorisoryhmistä Suomessa. (Myrskylä 2012, 4-5.)

Kaikista pelkän perusasteen suorittaneista nuorista 12, 6 % voidaan tilastollisesti määritellä syrjäytyneiksi. Pelkän perusasteen koulutuksen käyneitä naisia oli Suomessa v.2010 yhteensä 189 010, ja heistä syrjäytyneiden osuus oli 9, 8 %. Miesten kohdalla pelkän perusasteen koulutuksen varassa oli v.2010 yhteensä 218 932 henkilöä, ja heistä jopa 15 % voidaan määritellä syrjäytyneiksi. Syrjäytyneisyyden voidaan siis sanoa olevan Suomessa erityisesti nuorten miesten ongelma, ja kaikista suurimman syrjäytymisuhan alla ovat vieraskieliset pelkän perusasteen koulutuksen käyneet nuoret miehet. Heistä syrjäytyneitä oli v.2010 kaiken kaikkiaan huolestuttavat 33 % eli kolmannes. (Myrskylä 2012, 3-4.)

3.2 Miksi nuori syrjäytyy

Syrjäytymisen määritelmä on siinä mielessä yksipuolinen, että usein järjestyneen yhteiskunnan ulkopuolelle jääneillä nuorilla saattaa olla erittäin aktiivinen vapaa-aika (integroituminen alakulttuureihin). Kiinnostavaa koulutuspaikkaa tai työtä ei vain ole vielä löytynyt. Tämä on osa nuorten luonnollista elämänkulkua, mutta pidemmän päälle koulu- ja työelämän ulkopuolelle jäämisestä seuraa kuitenkin väistämättä ongelmia, jos nuorta ei saada aktivoitua mielekkään tekemisen pariin. (Rantala 2006,19-20)

Perhetaustat vaikuttavat osaltaan nuoren tulevaisuuteen. On selvää, että Suomessa maahanmuuttajataustaisten nuorten korkeaa syrjäytymisriskiä kasvattaa osaltaan puutteellinen Suomen kielen taito. Lisäksi maahanmuuttajataustaisten nuorten voi olla vaikeaa omaksua vieraan kulttuurin toimintatapoja, jotka voivat olla ristiriidassa kotona opitun kulttuurin kanssa. Suomessa syntyneillä ulkomaalaistaustaisilla on usein parempi tilanne, sillä heillä on enemmän kielitaitoa ja koulutusta.(Myrskylä 2012, 5.)

Nuorisotutkimusseuran julkaisemassa Nuoria koskevassa syrjäytymistiedossa esitellään ns. elämänkulkuteoria, jonka mukaan nuoren syrjäytymiseen vaikuttavia tekijöitä on havaittavissa jo aikaisemmissa elämänvaiheissa. Elämänkulkuteorian mukaan yksilön myöhäisempään syrjäytymiseen vaikuttavat kielteisesti mm. yksinhuoltajaperheen ongelmat, lapsuuden perheen heikko sosiaalinen asema ja ongelmat (vanhempien mahdolliset päihde- ja mielenterveysongelmat, taloudelliset vaikeudet ja työttömyys) sekä erilaiset kouluvaikeudet, kuten oppimis- ja käytöshäiriöt, heikko koulumenestys ja koulukiusaaminen. Tämä ei kuitenkaan tilastollisessa valossa ole determinististä, vaan syrjäytyneiden joukosta löytyy nuoria monenlaisista perhe- ja koulutaustoista. On kuitenkin tutkimuksilla todistettu, että esimerkiksi perheen pienituloisuus ja toimeentuloasiakkuus lisää nuorten syrjäytymisriskiä. Myös mielenterveyden ongelmilla on tutkittu olevan suuri merkitys nuorten syrjäytymiseen - viisi nuorta jää Suomessa joka päivä työkyvyttömyyseläkkeelle mielenterveyden ongelmien takia. (Suurpää 2009 6-7, 12-13; Eduskunta 2013, 95-100.)

Elämänkulkuteoriassa syrjäytymistä pidetään prosessina, joka on riippuvainen elämänkulun siirtymä- ja nivelvaiheista. Erityisen kriittinen vaihe elämänkulku-teorian mukaan on perusasteen koulutuksen jälkeinen tila, jossa nuori joko jatkaa opintojaan ja tekee tulevaan ammattiinsa suuntautuvia päätöksiä, tai vaihtoehtoisesti keskeyttää opintonsa. Koko loppuelämään vaikuttavien uranvalintaan liittyvien päätösten tekeminen jo 15-16 - vuotiaana voi olla monille nuorille todella kova paikka, joka voi johtaa päätösten lykkäämiseen ja jättämättä tekemiseen. (Suurpää 2009, 13.)

Koulutuksella on tutkimuksien mukaan voimakas vaikutus niin taloudelliseen, sosiaaliseen kuin terveydelliseenkin hyvinvointiin. Esimerkiksi terveyteen liittyvät erot sosiaalisen taustan mukaan ovat vielä nuoruudessa verrattain vähäisiä, mutta kasvavat voimakkaasti siinä vaiheessa, kun nuori kasvaa kohti nuorta aikuisuutta. Nuoren aikuisen elinolot ja elintavat alkavat vähitellen vakiintua ja vaikuttavat loppuelämän suuntaan. Esimerkiksi nuorena perheellistyminen ennen ammattiin kouluttautumista ennustaa tutkimusten valossa suurempaa syrjäytymisriskiä kuin siinä tapauksessa, jos perhe perustetaan vasta ammattiin kouluttautumisen jälkeen. (Suurpää 2009, 13.)

Myös harrastuneisuudella on merkitystä nuoren mahdollisuuksissa löytää itselleen mielekäs opiskelu- tai työpaikka. Kuitenkin jatkuva kaupallistuminen ja harrastusten korkeat kustannukset rajoittavat vähävaraisten perheiden lasten ja nuorten mahdollisuuksia päästä mukaan osallistumaan itseään kiinnostaviin vapaa-ajan aktiviteetteihin. (Suurpää 2009, 14.)

Osaltaan nuorten syrjäytyneisyyttä lisää myös heikosti koulutetun työvoiman kysynnän romahtaminen. Matalasti koulutettujen työpaikoista voi olla tänä päivänä jopa kovin kilpailu, sillä lama-aikana työnsä menettävät tavallisimmin heikosti koulutetut. Vain perusasteen koulutuksen varassa olevan nuoren voi siis tänä päivänä olla huomattavasti vaikeampaa työllistyä kuin ennen taloudellista taantumaa, mikä selittää osaltaan syrjäytyneiden nuorten määrän tilastollista kasvua viime vuosina. Rajut sosiaaliset muutokset vaikuttavat kauttaaltaan yhteiskunnan rakenteeseen. Nuoruuttaan 2010- luvulla elävät aikuistuvat monella tapaa erilaiseen yhteiskuntaan kuin vanhempansa. (Myrskylä 2012 s.14-15; Eduskunta 2013, 58-59.)

Päihde- tai mielenterveysongelmien, rikollisuuden tai muiden syiden takia yhteiskunnan ulkopuolelle ajautuneiden nuorten määrää on vaikea arvioida, sillä rekisteröityä tietoa on saatavilla niukasti. (Myrskylä 2012, 2.)

3.3 Missä syrjäytymisvaarassa olevia nuoria on

Oheisesta karttakuvasta näkyy vuoden 2010 syrjäytyneiden nuorten määrä maakunnittain. Kartassa kantaväestöön kuuluvat ja vieraskieliset nuoret on merkitty erikseen.

Kuten kartasta käy ilmi, alueelliset erot nuorten syrjäytymisessä eivät noudata mitään selkeää kaavaa. Pohjanmaan maakunnissa syrjäytymisluvut ovat kaikista pienimmät. Suurimmillaan luvut ovat kantaväestön osalta Päijät-Hämeen ja Kymenlaakson maakunnissa. Vieraskielisten nuorten osalta suurimmat luvut löytyvät Kymenlaaksosta ja Kainuun maakunnan alueelta. (Yle 2012)

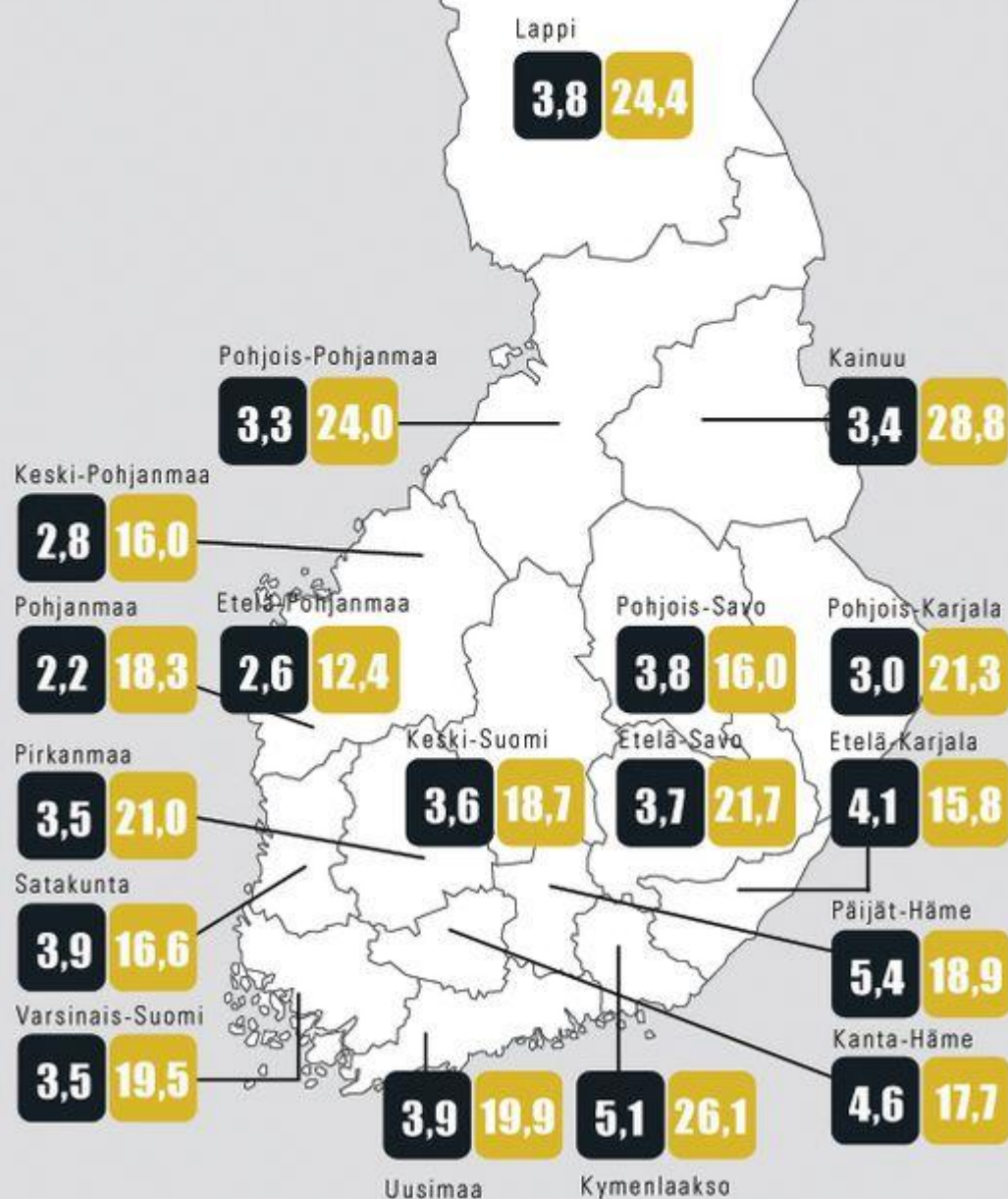
(Yle2012.)

Taulukko esittää syrjäytyneiden nuorten ja nuorten aikuisten osuuden maakunnittain. Tarkastelussa ovat mukana kaikki 15-29-vuotiaat, joilla on vakituinen asuinpaikka Suomessa. Tilastosta on poistettu äidit, joilla on alle 7-vuotiaita lapsia. Syrjäytyneellä tarkoitetaan henkilöä, jolla ei ole peruskoulun jälkeistä tutkintoa ja joka ei opiskele eikä käy töissä. Tiedot perustuvat Tilastokeskuksen työssäkäyntitilastoon ja ovat vuoden 2010 lopusta.

Lähde: Pekka Myrskylä / Tilastokeskus

% Syrjäytyneiden osuus kantaväestöön kuuluvista 15-29-vuotiaista

% Syrjäytyneiden osuus vieraskielisistä 15-29-vuotiaista

4 NUORTEN SYRJÄYTYMISEN EHKÄISY SUOMESSA

Koska syrjäytymisilmiö on niin monimuotoinen ja syrjäytymisen käsite monitulkinnallinen, syrjäytymisen ehkäisyä on mahdoton nähdä esimerkiksi vain yhtenä sosiaalipalvelun muotona. Palvelut ovat usein kohdennettuja tiettyyn syrjäytymisilmiön osatekijään, kuten nuorten pitkäkestoiseen työttömyyteen, koulutuksien keskeytykseen tai mielenterveysongelmiin. Tässä selvityksessä perehdymme enemmän eri toimijoiden, kuten julkisen sektorin eli valtion ja kuntien syrjäytymistä ehkäiseviin toimenpiteisiin, syrjäytymistä ehkäisevään yhdistys- ja järjestötoimintaan sekä eri tahojen toteuttamien hankkeiden syrjäytymistä ehkäisevään työhön. Tavoitteenamme on tätä kautta hakea ideoita myös siihen, mitkä olisivat parhaat kanavat löytää ja aktivoida nuoria mukaan Talkoolaispörssiin. (Eduskunta 2013, 86)

4.1 Julkinen sektori

Nuorten syrjäytymistä ennaltaehkäiseviin peruspalveluihin käytetään vuosittain noin 230 miljoonaa euroa, mikä on vähemmän kuin esimerkiksi toimeentulotukeen (n. 230 miljoonaa euroa) ja työttömyysturvaan (n. 468 miljoonaa euroa) kuluvat resurssit. Normaalipalveluiden, kuten neuvolatyön, koulu- ja opiskelijaterveydenhuollon, oppilashuollon sekä perhe- ja kasvatusneuvoloiden resursseja on pyritty joko pitämään ennallaan tai vähentämään. Sen sijaan lastensuojeluun, lasten- ja nuorten psykiatriseen hoitoon ja erityisopetukseen kohdistuvasta kuormituksesta johtuen niihin kohdistuvaa määrärahaa on kasvatettu jatkuvasti. Ennalta ehkäisevät peruspalvelut on todettu tehokkaammaksi tavaksi saada nuorten arki raiteilleen kuin puuttuminen vasta siinä vaiheessa, kun nuoren elämäntilanne on jo kriisiytynyt. Lisäksi aikaisempi puuttuminen säästää myös kustannuksia. (Eduskunta 2013, 9 & 64-65)

Nuorten syrjäytymisen ehkäisyyn liittyy useita kuntien ja valtion tuottamia palveluita koskevia lakeja. Lastensuojelu - ja nuorisolaki velvoittaa viranomaiset ko-

koamaan lasten- ja nuorten hyvinvointiin koskevaa tietoa ja käyttämään sitä päätöksenteossaan. Kunnan sosiaalihuollolla on yleinen lastensuojelulakiin perustuva lasten ja nuorten hyvinvoinnin seuranta- ja edistämisvelvoite. (Eduskunta 2013, 79-82)

Suomessa Valtioneuvosto hyväksyy neljän vuoden välein nuorisolain mukaisen lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelman, jonka tarkoituksena on tukea nuorten kasvua ja itsenäistymistä sekä edistää nuorten aktiivista kansalaisuutta ja parantaa kasvu- ja elinoloja. Tässä kehittämisohjelmassa käsitellään myös nuorten syrjäytymistä ja sen ehkäisykeinoja. Vuosille 2012 - 2015 tehty lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma nostaa esille kolme kärkeä syrjäytymisen ehkäisyssä: osallisuuden, yhdenvertaisuuden ja arjenhallinnan. Osallisuudella tarkoitetaan sitä, miten nuori kokee olevansa osallinen omassa yhteisössään ja suomalaisessa yhteiskunnassa. Tämä kokemus syntyy osallistumisesta ja vaikuttamismahdollisuuksista omiin asioihin usein opiskelun, työnteon ja harrastamisen kautta. (OKM 2012, 6-7.)

Syrjäytymisen pääasiallisena syynä pidetään kehittämisohjelmassa koulutuksen ja arjen hallinnan puutetta. Tätä on yritetty ennaltaehkäistä ja vähentää mm. nuorten yhteiskuntatakuun eli NYTin kautta. Nuorten yhteiskuntatakuu on ollut käytössä vuoden 2013 alusta asti ja se tarkoittaa, että jokaiselle alle 25-vuotiaalle nuorelle ja alle 30-vuotiaalle vastavalmistuneelle tarjotaan työ-, harjoittelu-, opiskelu-, työpaja- tai kuntoutuspaikka viimeistään kolmen kuukauden kuluttua työttömäksi joutumisesta. Takuun lähtökohtana on, että nuoria ei jätetä yksin, mutta ei myöskään ajeta ns. koulutus- tai työpaikan pakkovalintoihin. Nuorella on siis mahdollisuus myös kieltäytyä tarjotusta paikasta. Yhteiskuntatakuu on näkyvin toimenpide, joka kehittämisohjelmassa esitetään nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Nuorisotakuu on yksi viime vuosikymmenen keskeisimmistä nuorten syrjäytymiseen keskittyvistä laajoista toimintaohjelmista. (OKM 2012, 8; Eduskunta 2013,153)

Arjenhallinnalla tarkoitetaan kehittämisohjelmassa erityisesti ulkoista elämänhallintaa, eli sitä, että ihminen – lapsi tai nuori kehitysvaihe huomioon ottaen – kykenee ottamaan vastuuta omasta elämästään. Koulutus, työllistyminen, terveys ja hyvinvointi ovat keskeisiä arjenhallinnan mahdollistajia. (OKM 2012, 7)

Kehittämishjelmassa pohdiskellaan myös koulujen ja oppilaitosten toimintakulttuuriin tarvittavia muutoksia – uusia tapoja toimia ja opettaa. Yhteisöllisyyttä tukevana ja syrjäytymistä ehkäisevänä tapana pidetään esimerkiksi nuorisotyölisten menetelmien käyttöä, kuten seikkailukasvatusta ja ylipäättään sellaista aikuista tukea, johon ei kuulu oppilaan osaamisen arviointi. Koulutuksen kannalta tärkeää syrjäytymisen ehkäisyssä on myös lukutaidon vahvistaminen tietoyhteiskuntaosallisuuden toteutumiseksi erityisesti kieli- ja kulttuurivähemmistöjen lapsille ja nuorille, jotka syrjäytyvät nykypäivänä Suomessa tilastollisesti todennäköisemmin kuin kantaväestöön kuuluvat. (OKM 2012, 14-15.)

Yksi kehittämishjelman strategisista tavoitteista on luoda kaikille lapsille ja nuorille tasavertainen osallistumismahdollisuus kulttuuri-, liikunta ja vapaa-ajantoimintaan. Nuorisolaissa nuoriksi määritellään syntymästä lähtien kaikki alle 29-vuotiaat kansalaiset, ja heillä on oikeus osallistua, vaikuttaa ja saada kasvuunsa tukea. Puhutaan ennaltaehkäisevästä nuorisotyöstä, johon voidaan lukea mukaan mm. järjestötoiminta, nuorten oma vertaistoiminta, seurakuntien nuorisotyö, vapaa-ajan harrastukset, kunnallinen nuorisotyö, kulttuurinen nuorisotyö ja koulunuorisotyö. (OKM 2012, 19-20)

Kulttuuriosallistuminen lisää lasten ja nuorten hyvinvointia. Kehittämishjelman mukaan lapsilla ja nuorilla tulisi olla mahdollisuus kehittää itselleen vahvaa kulttuurikompetenssia, jolla tarkoitetaan yksilön kykyä omaksua, käyttää ja muuttaa kulttuuria. Ennen kaikkea kulttuuritoiminnan tulee olla nuoria itseään kiinnostavaa, sekä sosiaalisesti ja kulttuurisesti heille sopivaa. Yhdenvertaisuuden toteutuminen kulttuuri-, liikunta- ja vapaa-ajan palveluissa edellyttää sitä, että ne ovat helposti kaikkien saavutettavissa. Kehittämishjelmassa korostetaan järjestö- ja vapaaehtoistoimintaa suomalaisten voimavarana: kansainvälisten vertailujen mukaan suomalaiset osallistuvat vapaa-aikanaan ahkerasti vapaaehtoistoimintaan. Nuoret järjestävät myös itse talkoovoimin suuriakin kulttuuri- ja tietokone-peli tapahtumia. (OKM 2012, 19-20.)

Nuorisolaki velvoittaa kunnat järjestämään etsivää nuorisotyötä - eli nuorisotyötä, jonka tarkoituksena on auttaa alle 29- vuotiaita koulutuksen ja työmarkkinoiden ulkopuolella olevia nuoria jotka tarvitsevat tukea saavuttaakseen tarvitsemansa palvelut. Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää rahaa myös etsivälle

nuorisotyölle. Vuonna 2012 etsivän nuorisotyön tekemiseen oli käytettävissä yhteensä 11 500 000 euroa. Vuonna 2012 valtionavulla tehtävä etsivä nuorisotyö saavutti lähes 11 000 nuorta. Tavoitetuista suurin osa (60%) oli 16-20- vuotiaita ja seuraavaksi eniten 21-24- vuotiaita. Kaikista tavoitetuista 70%:lla oli pelkkä peruskoulutodistus, 25% olivat ammatillisen koulutuksen kesken jättäneitä ja yli 20% oli työttömiä, jotka eivät olleet ilmoittautuneet työnhakuun. (Eduskunta 2013, 121)

4.2 Yhdistys- ja järjestötoiminta

Suomessa toimii monia järjestöjä ja yhdistyksiä, joiden tarkoituksena on toimia syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Monet näistä toimijoista saavat myös tukea valtiolta, mutta ne voidaan silti erottaa omaksi toimijakentäkseen.

Suomessa on aktiivinen ja monipuolinen järjestökenttä. Yhdistysrekisterin mukaan Suomessa toimii noin 132 000 eri yhdistystä. Näitä ovat esimerkiksi taide- ja kulttuurijärjestöt, sosiaali- ja terveysjärjestöt, urheiluseurat ja nuorisotyöjärjestöt. Valtakunnallisia järjestöjä on arviolta noin 200, joista noin 60 on valtakunnallisia nuorisojärjestöjä. Nuorisojärjestöt ovat merkittävä kansalaistoiminnan muoto noin 850 000 alle 29- vuotiaalla jäsenellä. (Eduskunta 2013, 138-139)

Yksi esimerkki tärkeästä syrjäytymistä ehkäisevästä järjestötyöstä on nuorten työpajatoiminta. Suomessa toimii Valtakunnallinen työpajayhdistys (TPY), joka on yksi opetus- ja kulttuuriministeriön nimeämistä nuorisotyön palvelu- ja kehittämiskeskuksista. Niin ikään OKM vastaa yhdistyksen perusrahoituksesta, mutta sen lisäksi TPY on saanut rahaa mm. RAY:lta (Raha-automaattiyhdistys) ja ESR:ltä (Euroopan sosiaalirahasto). Työpaja-ammattilaisten vuonna 1977 perustama järjestö ehkäisee syrjäytymistä säännönmukaisesti työpajatoiminnan ja sosiaalisen työllistämisen kehittämisen kautta. (TPY:n verkkosivut)

Työpajat tekevät usein yhteistyötä koulutus- ja työntarjoajien kanssa. Työpajat tukevat nuorten elämäntaitoja ja sosiaalista vahvistamista yhteisöllisen tekemisen ja oppimisen kautta, mutta usein ne toimivat myös polkuna koulutuksen suorittamiseen ja työllistymiseen. Nuorten työpajojen lukumäärä ja toimintaan

osallistuneiden nuorten määrä on lisääntynyt voimakkaasti 2000- luvulla. Vuonna 2012 työpajatoimintaa löytyi 270 kunnasta ja siihen osallistui yli 14 100 alle 29- vuotiasta nuorta, eikä kaikkia halukkaita pystytty edes ottamaan mukaan toimintaan tila- ja henkilöstöresurssien puutteesta johtuen. Nuoret ohjautuvat mukaan työpajatoimintaan 55% työ- ja elinkeinoministeriön läheteellä, 15% sosiaali- ja terveystoimen kautta, 13 % toisen asteen oppilaitoksien kautta ja 10% oma-aloitteisesti ja etsivän nuorisotyön kautta. Työpajat on tutkimuksissa todettu hyvinkin tehokkaiksi keinoiksi aktivoida nuoria: pajajakson jälkeen nuorista jopa 75% sijoittuu koulutukseen, työhön tai muuhun aktiiviseen toimintaan.(Eduskunta 2013, 120)

Toisena esimerkkinä valtakunnallisesta syrjäytymisen ehkäisyyn keskittyvästä yhdistyksestä on Työttömien Valtakunnallinen Yhteistoimintaverkosto TVY Ry, joka on riippumaton kansalaisjärjestö. TVY järjestää vuosittain mm. Sosiaalifoorumeja ja Valtakunnallisia työllisyyden edistämispäiviä.(TVY:n verkkosivut)

4.3 Hankkeet ja projektit

Suomessa tehdään syrjäytymistä ehkäisevää työtä myös erilaisten hankkeiden muodossa. Yksi esimerkki hanketyöstä on maaliskuussa 2015 käynnistynyt Kohtaamo- hanke, jonka tarkoituksena on kehittää nuorten matalan kynnyksen ohjauspalveluja (Ohjaamoja) ja valtakunnallista verkko-ohjausta osana Nuorisotakuun toimeenpanoa. Hanke toteutetaan Työ- ja elinkeinoministeriön johdolla ja mukana on useiden hallinnonalojen, elinkeinoelämän ja kolmannen sektorin toimijoita. Mukana hankkeessa ovat mm. OKM, Sosiaali- ja terveysministeriö, Elinkeino, liikenne- ja ympäristökeskus, kuntien sosiaali- ja terveystoimi, koulu- ja nuorisotoimi, TE-toimisto ja KELA, sekä useita kolmannen sektorin toimijoita. (Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen verkkosivut, Kohtaamo- hankkeen esite)

Kohtaamo- hankkeen tarkoituksena on luoda nuorille, alle 30- vuotiaille suunnattu tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluiden verkkopalvelu. Ohjaamotyyppistä toimintaa on testattu mm. Mikkelissä toimivassa Olkkarissa, Oulussa Byströmin talossa, Vantaan Petrassa ja Joensuun Ohjaamossa. Kohtaamo- hankkeen

toiminta aloitetaan suurimmista pilottikaupungeista 1.3.2015 hankerahoituksella, mutta tavoitteena on juurruttaa toiminta pysyväksi. (Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen verkkosivut, Kohtaamo- hankkeen esite)

Kohtaamo- hanke edustaa valtakunnallista hanketoimintaa, mutta syrjäytymistä ehkäisevää työtä tehdään paljon myös paikallistasolla ja tiettyyn syrjäytymisen osatekijään keskittyen. Yksi esimerkki tästä on vuosina 2009-2011 toteutettu Terve Helsinki- hanke, jonka osana toteutettiin nuorten syrjäytymistä ehkäisevä osaprojekti. Tässä projektissa syrjäytymisvaarassa olevia tai jo syrjäytyneitä nuoria tavoitettiin etsivän nuorisotyön kautta ja heitä pyrittiin auttamaan tarvittavien palveluiden pariin ja sitä kautta takaisin kiinni elämään. (Hellsten, Louhio & Simola 2012, 1-6)

Terve Helsinki- hankkeen osaprojektissa lähtökohtana oli etsivää työtä tehneiden kokemus siitä, että lähes kaikilla etsivän nuorisotyön kautta tavoitetuilla nuorilla on terveyteen liittyviä ongelmia, jotka täytyy ratkaista ennen kuin koulutukseen tai työhön on mahdollista osallistua. Projektin kautta nuorille on pyritty mahdollistamaan matalan kynnyksen palveluita, kuten kaikille avoin psykiatrisen sairaanhoitajan vastaanotto sekä sairaanhoitajien ja lääkäreiden jalkautuminen nuorisotiloihin ja kahviloihin, missä nuoret viettävät aikaa. (Hellsten, Louhio & Simola 2012, 1-6)

Myös monet nyt jo yhteiskuntaan juurtuneet, syrjäytymistä ehkäisevät toimijat ovat käynnistäneet toimintansa hankerahoituksella. Yksi esimerkki tästä on Jyväskylän NuortenLaturi, joka käynnisti toimintansa ESR-rahoituksella, Humanistisen ammattikorkeakoulun rahoituksella sekä Länsi-Suomen lääninhallituksen nuorisotyön alueellisen kehittämisrahan turvin vuonna 2006. Silloisesta Jyväskylän Nuorisoasiainkeskuksesta syntyi laajempi verkkopalvelu, joka on tarkoitettu 13-20 -vuotiaille nuorille, nuorten vanhemmille, nuorten parissa toimiville ja nuorisotyön opiskelijoille Hankasalmella, Jyväskylässä, Keuruulla, Laukaassa, Muuramessa, Petäjävedellä, Äänekoskella ja Toivakassa. (NuortenLaturin verkkosivut)

5 TALKOOLAISPÖRSSI- KYSELY

Toteutimme hankkeen alkuvaiheessa kyselyn, jossa tunnustelimme tapahtumien kiinnostusta palvelua kohtaan. Samalla kyselimme myös mitä toimintoja tapahtumien järjestäjät nettipalveluun toivoisivat ja mitä se vaatisi menestyäkseen.

Vastaanotto oli erittäin positiivista. Jo Facebookin ”Suomen kulttuurituottajat” -ryhmässä julkaistu kuvaus tavoitteista ja tiedustelu kiinnostuksesta herätti paljon keskustelua ja kannustusta. Moni ilmoittautuikin suoraan vapaaehtoiseksi sekä vastaamaan kyselyihin että levittämään sanaa kollegoilleen.

Kyselyssä tiedustelimme organisaatioiden käyttämien talkoolaisten määrää, näkemystä palvelun hyödyllisyydestä, omakohtaisista tarvetta talkoolaispörssin kaltaiselle palvelulle, halukkuutta maksaa toimivan palvelun käytöstä ja alustavaa kiinnostusta osallistua sen koekäyttöön, minkä lisäksi keräsimme kokoon yleisiä ajatuksia ja ehdotuksia.

Kysymykset lähetettiin sähköpostilla tuottajille, joita oltiin lähestytty ensiksi puhelimitse tai Facebookin välityksellä. Noin kahdestakymmenestä kyselystä yhdeksään vastattiin. Vastaajia oli niin pienistä, täysin vapaaehtoistoiminnalla toimivista tapahtumista, kuin myös Rakkautta & Anarkiaa -elokuva festivaalin ja Maailma kylässä -kaupunkifestivaalin tapaisista suurtapahtumista. Mukana oli myös tapahtumaratkaisuja tarjoava yritys ja Riihimäen kaupungin kulttuuritoimi. Vastausten sävy vaihteli varautuneesta, mutta kiinnostuneesta erittäin positiiviseen ja avuliaaseen. Etenkin julkisella ja kolmannella sektorilla moni oli valmis lähtemään vaikka heti mukaan hankkeeseen, kun taas yksityisellä puolella vastaanotto oli selkeästi varautuneempaa.

5.1 Talkoolaisten tarve

Kaikki vastaajat ilmoittivat käyttävän enemmän tai vähemmän talkoolaisia toiminnassaan. Osa toimijoista järjestää useita tapahtumia vuodessa, joissa saatetaan käyttää tilanteesta riippuen joko muutamia tai useita kymmeniä talkoolai-

sia. Valtaosa kuitenkin järjesti 1-3 tapahtumaa vuosittain, joissa työllistettiin tapahtumaa kohden 10-200 vapaaehtoista.

Joukkoon sisältyi esimerkiksi Turussa järjestettävä H2Ö-tapahtuma, joka järjestetään täysin vapaaehtoisvoimin. Tuotantotiimi koostuu seitsemästä ydinhenkilöstä ja 20-30:stä tuottajan ”supertalkoolaisiksi” nimittämistä, johtotehtävissä ja muissa vastuullisissa pesteissä toimivista vapaaehtoisista. Näiden lisäksi itse tapahtuman aikana kertyi lähes 400 talkoolaisvuoroa.

Toisessa ääripäässä oli Kulttuuritehdas Korjaamon järjestämä Stage-teatterifestivaali. Stage työllistää vuosittain kymmenkunta vapaaehtoista, mutta jos prosessi olisi yksinkertaisempi, hyödyntäisi Korjaamo mielellään huomattavasti enemmänkin vapaaehtoisia toiminnassaan.

5.2 Palvelun hyödyllisyys

Kaikki kyselyyn vastanneet pitivät palvelua ainakin jossain määrin hyödyllisenä ja olisivat kiinnostuneita kokeilemaan sen käyttöä. Vastaajien mukaan palvelu olisi erityisen hyödyllinen uusille tapahtumille, joilla ei valmiiksi ole omaa kontaktiverkkoa. Myös suurempien tapahtumien järjestäjät olivat kiinnostuneita ainakin tutustumaan palveluun, vaikka heillä onkin jo käytössään toimivat talkoolaisjärjestelyt. Parhaimmillaan helppokäyttöinen palvelu saattaisi jopa lisätä talkoolaisien käyttöä eri tapahtumissa.

Monissa vastauksissa nousi esille erityisesti rekrytointiprosessin helpottuminen palvelun kautta. Tapahtumille olisi rekrytointivaiheessa hyödyllistä tietää mahdollisimman paljon tarjolla olevista talkoolaisista. Erityisesti talkoolaisien erityis-taidoista, harrastuneisuudesta ja aiemmasta työkokemuksesta olisi hyvä tietää mahdollisimman paljon ennakkoon, jotta jokaiseen tarjolla olevaan tehtävään löytyisi paras mahdollinen talkoolainen. Tätä kautta myös talkoolaisille löydetäisiin tapahtumista helpommin juuri omia taitoja ja kiinnostusta vastaava työtehtävä. Palvelun kautta talkoolaiset saattaisivat myös hakeutua mukaan tapahtumiin, josta he eivät muuten välttämättä tietäisi.

Myös tapahtumajärjestämisen käytännön rutiinien helpottumista, kuten palvelusta löytyviä viestintätyökaluja, pidettiin hyödyllisenä. Palvelun järkevä toteutus ja helppo käytettävyys sekä talkoolaisille että tapahtumajärjestäjille olisi palvelun kannalta äärimmäisen oleellista. Palvelun tulisi olla myös tarpeeksi joustava, jotta siitä olisi hyötyä monenlaisille tapahtumajärjestäjille.

Yhdessä vastauksessa palvelua pidettiin hyödyllisenä, mutta palvelun kohderyhmää, eli syrjäytymisuhan alla olevia nuoria ei pidetty mielekkäänä kohderyhmänä. Vastaajan epäilyksen kohteena oli erityisesti syrjäytymisuhan alla olevien nuorten sosiaaliset taidot ja asenne. Tässä kohtaa on kuitenkin huomioitava, että kyselyn vastaajille ei oltu esitetty tietoa esimerkiksi Talkoolaispörssin tarjoamista nuorille järjestettävistä koulutuksista ennen kyselyyn vastaamista. Mikäli järjestettävistä koulutuksista olisi informoitu jo kyselyvaiheessa, olisi se saattanut vaikuttaa vastaajien mielipiteisiin. Useissa vastauksissa syrjäytymisuhan alla olevien nuorten aktivointia pidettiin päinvastoin erittäin positiivisena asiana eikä kohderyhmää koettu lainkaan epämiellyttäväksi.

5.3 Palaute ja ehdotukset

Kaikilla kyselyyn vastanneilla oli paljon ajatuksia hankkeen suhteen. Siihen sisältyi niin kehitysideoita, huolenaiheita, mahdollisuuksia kuin toiveitakin.

Yksi useimmin esiin nousseista kysymyksistä oli talkoolaisten laatu. Useampi vastaaja oli huolissaan syrjäytymisvaarassa olevien nuorten työmotivaatiosta, taidoista ja sosiaalisuudesta. Toisaalta moni taas näki Talkoolaispörssin mahdollisuutena erityis-taitoja omaavien vapaaehtoisten rekrytoinnissa. Erityisesti palvelussa näkyvät työtodistukset saivat kiitosta. Suomen tapahtumaratkaisut oy:n Lauri Wilkman toivoi talkoolaisilta jopa itsearviota omasta fyysisestä kunnostaan ja taidoistaan. Taidoista esimerkiksi lavatekniikan osaaminen ja rakennustaidot olivat kysyttyjä, joten esimerkiksi valo- ja äänitekniikan peruskurssit voisivat nostaa nuorten ”markkina-arvoa”.

Paljon vapaa-aikaa ja osaamista omaavien eläkeläisten houkuttelemista palveluun rohkaistiin, ja heillä uskottiin olevan paljon annettavaa myös kohderyhmälle, eli syrjäytymisuhan alla oleville nuorille.

Lähes kaikki vastaajat peräänkuuluttivat nettipalveluun kustomoitavuutta, jolla voitaisiin hakea juuri tietynlaisia taitoja tai piirteitä omaavia talkoolaisia, muokata erilaisia työvuorolistoja ja luoda viestiryhmiä vaikkapa kategorioittain. Toisaalta toimintoihin toivottiin yksinkertaisuutta ja selkeyttä, jolloin tasapainon löytäminen saattaa olla haastavaa, mutta kriittistä palvelun toimivuuden suhteen.

Backoffice-toiminnot, joista tuli ehdotuksia viestinnästä ja keskustelutoiminnoista kalenterinäkymiin, vetosivat paria toimivaa järjestelmää omaavaa organisaatiota lukuunottamatta kaikkiin tapahtumiin. Huolta herätti kuitenkin Talkoolaispörssin backofficen yhteensopivuus muiden ohjelmien kanssa. Esimerkiksi mahdollisuutta siirtää palvelussa luodut listat exceliin tai tulostaa ne suoraan nousivat esille erityisen vahvasti Helsinki International Film Festivalin Sara Norbergin vastauksissa.

Eniten sekä huolta, että innostusta aiheuttanut tekijä oli palvelun toimivuus rekrytointijärjestelmänä. Maailma kylässä -tapahtuman tuottaja Niko Wilkinson toivoi, että järjestelmästä voisi hyödyntää pelkästään rekrytointitoimintoa, jolla voisi laajentaa tapahtuman jo valmiiksi laajaa vapaaehtoisrekisteriä. Erityisen hyödylliseksi rekrytointi-kanava koettiin uusille ja tuntemattomille tapahtumille, joiden rekrytointiviestit eivät saavuta perinteisten kanavien kautta suurimpien tapahtumien tasoisia suuria massoja. Tapahtumien talkoolaishakujen toivottiinkin tulevan näkyvästi esille kaikille rekisteröityneille vapaaehtoisikäyttäjille

Kohdistettua rekrytointia auttamaan toivottiin myös tapahtumille mahdollisuutta lähestyä rekisteröityneitä vapaaehtoisia suoraan, jolloin erityisalojen osaajat löytäisivät helpoiten tiensä sinne, missä heitä eniten tarvitaan.

Uhkana nähtiin liian suuri kynnys rekisteröityä palveluun. HIFF'in Norberg toivoi, että tapahtumat voisivat laittaa suoraan Talkoolaispörssisivulleen johtavan linkin kotisivulleen ja sosiaaliseen mediaan, josta voisi nähdä kaikki tarvittavat tiedot ennen rekisteröitymistä. Myös itse rekisteröinnin tulisi olla niin helppoa ja vaivatonta, ettei se karsisi mahdollisia vapaaehtoisia.

H2Ö-festivaalin Salla Karvonen toivoi myös koulutuslaitosten harjoittelupaikkoja palveluun.

5.4 Palvelun maksullisuus

Palvelun maksullisuus jakoi mielipiteitä vastaajissa. Esimerkiksi täysin vapaaehtoisuuteen perustuvan H2Ö- festivaalin tuottajan mielestä maksuttomuus olisi palvelun käyttöönoton kannalta avainasia. Muidenkin vastaajien mielestä maksullisuus saattaisi koitua esteeksi palvelun käyttöönotossa erityisesti pienten ja uusien tapahtumien kohdalla.

Useat vastaajista suhtautuivat kuitenkin myönteisesti esimerkiksi kohtuulliseen vuosi-maksuun, jos palvelu osoittautuisi helppokäyttöiseksi ja toimivaksi. Erityisesti tapahtumat olisivat valmiita maksamaan työkalusta, joka helpottaisi talkoolaisten rekrytointia.

6 TALKOOLAI SPÖRSSIN HANKEORGANISAATIO

Talkoolaispörssi-hanke toimii Humanistisen ammattikorkeakoulun alaisuudessa, joten organisaatorakenne muodostuu pitkälti valmiin mallin mukaisesti. Hanketta johtaa hankepäällikkö, joka vastaa TKI-päällikölle. Hankkeen edistymistä seuraa TKI-keskuksen nimittämä ohjausryhmä.

Tämän opinnäytetyön kannalta oleelliset tehtävät on hankepäällikön alaisuudessa toimivat hanketyöntekijät, joista pääosin keskitymme hankeassistenttiin. Muista hanketyöntekijöistä käsittelemme myös kouluttajia, mutta Talkoolaispörssi pyritään pitämään kulurakenteeltaan mahdollisimman kevyenä, joten vakituiset täysipäiväiset virat on pidetty minimissä.

Oleellisen tärkeää hankkeelle ovat myös yhteistyökumppanit, jotka mahdollistavat verkkopalvelun toiminnan ja vapaaehtoisrekrytoinnin kattavuuden. Näihin

kuuluu muun muassa Toimintasuomi, jonka olemassaolevaa nettipalvelua käyttämme hyväksemme omaamme rakentaessa.

6.1 Hankepäällikkö

Hanketta johtaa hankepäällikkö. Päällikön vastuualueet muodostuvat pitkälti HUMAKin valmiiden mallien mukaan. Koska hankepäällikkönä mitä luultavimmin toimii HUMAKin lehtori, joka ei opetus- ja muiden tehtäviensä takia pysty toimimaan hankkeen parissa täyspäiväisesti, vastaa päivittäisestä toiminnasta hankeassistentti, joka raportoi toiminnastaan hankepäällikölle ja hyväksyttää hänellä mm. yhteistyösopimukset ja muut tärkeät asiat. Hankepäällikkö vastaa viime kädessä hankkeen toiminnasta TKI-päällikölle.

6.2 Hankeassistentti

Hankeassistentti on yhteyshenkilö, tuottaja ja tutkija.

Toimiakseen tapahtuma vaatii jonkun huolehtimaan päivittäisistä asioista. Assistentin tehtäviin kuuluu yhteydenpito yhteistyökumppaneiden kanssa sekä osaltaan myös yhteistyökumppaniverkoston kartuttaminen yhteistyössä hankepäällikön kanssa. Yhteistyökumppaneiksi tarvitaan hankkeen pilotointivaiheessa 50 vapaaehtoisia varmasti tarvitsevaa tapahtumajärjestäjää. Lisäksi tarvitaan yhteistyökumppaneita, joiden kautta tavoitetaan syrjäytymisuhan alla olevia nuoria ja aktivoidaan heitä mukaan hankkeeseen. Assistentin tehtävänä on myös yhteydenpidon kautta sitouttaa kaikkia osapuolia hankkeeseen koko kaksivuotisen toimintasyklin ajan.

Hankeassistentti osallistuu osaltaan myös nuorille suunnatun koulutuksen suunnittelemiseen ja toteutukseen, vaikka pääpainoisesti kouluttaminen tapahtuukin erikseen nimettävien kouluttajien toimesta. Assistentin roolina on avustaa ja olla läsnä koulutustilaisuuksissa.

Hankeassistentin tehtävänä on myös osallistua järjestelmän kehittämisen suunnitteluun heti alusta alkaen ja matkan varrella. Hankkeen toimintaa kehitetään syklisesti suunnittelun, toiminnan, havainnoinnin, reflektion ja uudelleen suunnittelun kautta niin, että sykli pyörii täydet kaksi vuoden mittaista kierrosta. Ensimmäisen toimintasyklin ollessa käynnissä, assistentti kerää tietoa kaikilta mukana olevilta sidosryhmiltä palvelun käyttökokemuksesta ja ottaa vastaan kehitysideoita. Ensimmäisen toimintasyklin jälkeen assistenttiin tehtävänä on yhdessä hankepäällikön ja kouluttajien kanssa havainnoida toteutusta ja tuottaa havainnoista analyysi toisen toimintasyklin perustaksi.

Kun kaksivuotinen toimintasykli on saatu päätökseensä, assistenttiin tehtävänä on osallistua toiminnan tuloksellisuuden arviointiin nuoria ja tapahtumajärjestäjiä haastatteleamalla. Hankkeen tulokset julkaistaan kirjana ja aiheesta pidetään Humanistisessa ammattikorkeakoulussa julkinen seminaari. Assistentin tehtäviin kuuluu myös kirjan tuottamisessa ja seminaarijärjestelyissä avustaminen. Mikäli hankkeelle löydetään vakiintunut rahoituspohja, nuorten kouluttamista jatketaan edelleen kaksivuotisen pilotointivaiheen jälkeen. Hankeassistentin tehtäviin kuuluu myös pilotointivaiheen aikana selvittää jatkorahoituksen mahdollisuuksia.

6.3 Kouluttajat

Koulutus on kenties Talkoolaispörssin merkittävin etu. Ilmainen koulutus palkitsee ja houkuttelee syrjäytymisvaarassa olevia nuoria vapaaehtoisiksi palveluun ja koulutettu työvoima vetoaa tapahtumajärjestäjiin. Hyödyllisen ja käytännölläheisen koulutustarjonnan tueksi tarvitaan ammattitaitoisia kouluttajia ja paikkoja, joissa järjestää kyseinen koulutus.

Tässä talkoolaispörssin etuna on toiminta Humanistisen ammattikorkeakoulun alaisuudessa. HUMAKin rakenne verkostokorkeakouluna, jolla on kampuksia ympäri Suomea, tarjoaa maantieteellisesti kattavan verkoston koulutustiloja ja resursseja. Sen asema laadukkaana kulttuurituotannon ja järjestö- ja nuorisotyön oppilaitoksena takaa myös ammattitaitoisia kouluttajia niin lehtoreiden kuin

edistyneempien opiskelijoidenkin puolelta ja laajasta kontaktiverkostosta löytyy tapahtumatuotannon eri osa-alueiden asiantuntijoita. HUMAKin nimi myös toimii takeena laadukkaasta koulutuksesta sidosryhmille, ja antaa uskottavuutta koko palvelulle.

Kouluttajilta edellytetään vankkaa ammattitaitoa omalta osa-alueeltaan. Kaikkia koulutettavia koskevaa koulutusta tapahtumatuotannon perusteista ja erityispiirteistä voi pitää kuka tahansa kokenut kulttuurialan opiskelija tai lehtori, mutta esimerkiksi erittäin kysyttyä lavatekniikkaa tarvitaan opettamaan jo erikoistuneempia osaajia. Hygienia- ja anniskelupassin sekä järjestyksenvalvojakortin kaltaisia viranomaisien valvomia koulutuksia taas täytyy jo lainkin puolesta järjestää rekisteröityneiden kouluttajien johdolla.

Kouluttajien ydinryhmänä toimisi pieni, sitoutunut ja tapahtumatuotantoon ja vapaaehtoistyöhön hyvin tutustunut ammattilaisten joukko. Tällöin voisimme suunnitella muutaman lyhyen, säännöllisesti järjestettävän kurssin koulutuspaketin, joka koskee kaikkia koulutettavia. Sen tehtävänä olisi antaa kaikille koulutetuille hyvät edellytykset toimia tehokkaana osana festivaalituotantoa. Sen lisäksi kysynnän perusteella palkattaisiin aikaisemmin mainittuja erityisosaajia, jotka järjestäisivät vuosittain tietyn määrän esimerkiksi järjestyksenvalvoja, rakennus ja -lavatekniikkakursseja. Näihin, usein rahanarvoisiin koulutuksiin ilmoittautuessa etusijalla olisivat palvelun kautta vapaaehtoistyössä ansioituneet nuoret.

6.4 Opiskelijaryhmä

Talkoolaispörssin tekijöillä on mahdollisuus hyödyntää myös HUMAKin kulttuurituotannon ja järjestö- ja nuorisotyön koulutusohjelmien opiskelijoita osana hanketta. Joka vuosi HUMAKin Kehittämistyön menetelmät 2 - kurssilla opiskelijat osallistuvat jonkin todellisen hankkeen tutkimiseen ja kehittämiseen osana kurssisuoritustaan.

Talkoolaispörssin parissa mielenkiintoista tutkittavaa voisi olla esimerkiksi hankkeeseen osallistuvat nuoret sekä hankkeeseen osallistuvat tapahtumajär-

jestäjät. Tutkimuskohde kannattaa määrittää sen mukaan, missä vaiheessa hanketta opiskelijaryhmän on mahdollista siihen osallistua.

Esimerkiksi hankkeen alkuvaiheessa voitaisiin tutkia palveluun rekisteröityneiden nuorten motivaatioita lähteä mukaan hankkeeseen ja selvittää kanavia, mistä nuoret ovat saaneet tietoa hankkeesta.

Jos taas opiskelijaryhmä osallistuisi hankkeen tutkimukseen vasta ensimmäisen toimintasyklin jälkeen, voisi tutkimuskohteena olla sekä nuorten että tapahtumajärjestäjien kokemukset ja kehitysehdotukset.

Koska hanke suunnataan pilotointivaiheessa neljälle eri paikkakunnalle, myös alueiden väliset erot voisivat olla mielenkiintoista tutkittavaa.

7 TULOKSET

Tavoitteiden saavuttamiseksi tutkimme laajasti alan kirjallisuutta ja esitimme palvelua käsittelevän kyselyn usean tapahtumaorganisaation edustajalle. Tutustuessamme kohderyhmäämme, syrjäytymisuhan alla oleviin nuoriin, yllätyimme aiheen rajallisesta ymmärryksestä ja jopa keskenään ristiriitaisista määritelmistä. Samalla vakuutuimme työn tarpeellisuudesta sekä yleishyödyllisenä hankkeena että työkaluna tapahtumatuottajille.

Palvelun toiminnallisuuksia suunniteltaessa ja tapahtumatuotannon erityispiirteitä selvittäessämme omat kokemuksemme vapaaehtoisten organisoinnista ja muusta tapahtumatuotannosta osoittautuivat arvokkaiksi. Tiedostimme jo valmiiksi työn haasteet ja lukemamme kirjallisuus tuki omia havaintojamme. Itse tositilanteissa kohtaamiemme ongelmien ratkaisu oli erittäin motivoivaa ja osoitti työmme käytännönläheisyyden.

Suorittamamme kysely ja sen herättämä keskustelu osoittivat, että palvelu herättää mielipiteitä puolesta ja jonkin verran myös vastaan. Varsinkin pienet voittoa tavoittelemattomat toimijat innostuivat palvelun tarjoamista mahdollisuuksis-

ta, kun taas erityisesti kaupallisissa toimijoissa heräsi epäluuloa syrjäytymisvaarassa olevien nuorten työmotivaatiosta.

Syrjäytymisvaarassa oleviin nuoriin perehtyminen ei ehkä aluksi tuntunut tuottavan oivalluksia siitä, miten nuoria voitaisiin tavoittaa mukaan Talkoolaispörssi-hankkeeseen. Nuorten tavoittaminen ei ole helppo tehtävä. Saatavilla oleva tieto kuitenkin osoittaa, että esimerkiksi työpajat ovat hyvin tehokas tapa aktivoida nuoria koulutukseen ja työelämään. Tutkimukset osoittavat, että työpajajakson jälkeen nuorista jopa 75% sijoittuu koulutukseen, työhön tai muuhun aktiiviseen toimintaan. Tämä kertoo siitä, että syrjäytyneeksikin määritellyillä nuorilla on usein kuitenkin halu osallistua. (Eduskunta 2013, 120)

Talkoolaispörssin työrooleja miettiessämme käytettävissämme oli HUMAKin ja TKI-Keskuksen valmis organisaatorakenne, jolloin pystyimme keskittymään enemmän hankkeen kannalta tärkeisiin erityistehtäviin, kuten hankeassistentin työrooliin.

7.1 Nuorten tavoittaminen mukaan Talkoolaispörssi- hankkeeseen

Taustakartoituksen perusteella nuoria kannattaisi lähteä aktivoimaan mukaan hankkeeseen ensisijaisesti valtakunnallisten toimijoiden, kuten Valtakunnallisen työpajayhdistyksen TPY:n kautta. Työpajatoimintaan nuoret tulevat työ- ja elinkeinoministeriön läheteellä, sosiaali- ja terveystoimen kautta, toisen asteen opilaitoksien kautta ja oma-aloitteisesti sekä etsivän nuorisotyön kautta. Työpajatoimintaa löytyy Suomessa 270 paikkakunnalta mukaan lukien hankkeen pilotti-paikkakunnat. Työpajatoiminnalla on onnistuttu tavoittamaan esimerkiksi vuonna 2012 yli 14 100 alle 29- vuotiasta nuorta, eikä kaikkia halukkaita ole edes pystytty ottamaan mukaan toimintaan tila- ja henkilöstöresurssien puutteen vuoksi. Talkoolaispörssi voisi tarjota vaihtoehdon työpajatoimintaan osallistumiseen niille nuorille, jotka ovat kiinnostuneita nimenomaan yleisötapahtumista, ja samalla Talkoolaispörssi toimisi työkaluna myös työpajayhdistykselle. (Eduskunta 2013, 120)

Toinen valtakunnallinen toimija jonka kautta nuoria voitaisiin aktivoida mukaan hankkeeseen on Työttömien Valtakunnallinen Yhteistoimintajärjestö TVY, jolla on niinkään myös toimintaa kaikissa hankkeen pilottipaikkakunnissa. TVY tekee yhteistyötä esimerkiksi työttömien yhdistysten, kuntien, kansalaisjärjestöjen ja opintojärjestöjen kanssa. Näin ollen yhteistyö voisi avata mahdollisuuksia Talkoolaispörssille yhteistyöhön myös TVY:n yhteistyökumppaneiden kanssa. (TVY:n verkkosivut)

Nuorten aktivoimisen aloittaminen valtakunnallisella tasolla toimivien yhteistyökumppaneiden kautta olisi tehokasta juuri siinä mielessä, että valtakunnallisten toimijoiden kautta voidaan saavuttaa myös kunnallisen tason tiettyyn alueeseen keskittyviä toimijoita. Tämä keventäisi osaltaan myös työmäärää pilottipaikkakuntien yhteistyökumppanihakinnassa, jos mukaan olisi jo saatu valtakunnallisella tasolla toimiva yhteistyökumppani.

Toinen lähestymistapa yhteistyökumppanihakinnassa voisi olla yhteistyö esimerkiksi Kohtaamo- hankkeen kanssa, joka on käynnistynyt vuoden 2015 maaliskuussa. Kohtaamo-hankkeessa ovat myös mukana kaikki Talkoolaispörssi-hankkeen pilottipaikkakunnat. Ohjaamot voisivat verkkopalveluina olla mitä oivallisinta tapa ohjata nuoria myös Talkoolaispörssi- palveluun rekisteröitymiseen.

Internet on osoittautunut tehokkaaksi tavaksi saavuttaa nuoria. Tätä kannattaa ehdottomasti hyödyntää esimerkiksi sosiaalisen median kautta, kun nuoria rekrytoidaan mukaan hankkeeseen. HUMAKin Facebookin ja verkkosivujen lisäksi Talkoolaispörssiä kannattaisi markkinoida kaikkien yhteistyökumppaneiden sosiaalisen median kanavilla ja verkkosivuilla. Esimerkiksi printtimainonta ja paikallislehdet eivät ehkä ole niin tehokkaita markkinointikeinoja, kun pyritään tavoittamaan nuoria ihmisiä.

HUMAK ja muut kulttuurialan koulutusta tarjoavat oppilaitokset voisivat myös mainostaa palvelua opiskelijahaun yhteydessä. Tällöin ilman opiskelupaikkaa jääneet hakijat saisivat kerättyä alan kokemusta parantaen mahdollisuuksiaan päästä sisään seuraavana vuonna. Myös oppilaitokset hyötyisivät motivoituneista ja alaan jo tutustuneista opiskelijoista, jotka eivät keskeyttäisi opintojaan huomattaessaan, mitä alan työ käytännössä on.

Yksi Kohtaamo- hankkeessa hyödynnetty toimintatapa oli Ohjaamo- päivät, jotka järjestettiin kaksipäiväisenä Helsingissä hankkeen käynnistymisvaiheessa. Tilaisuudessa oli läsnä väkeä valtion hallinnosta, kunnista ja kolmannelta sektorilta. Talkoolaispörssille voisi olla hyötyä samantapaisen tilaisuuden järjestämisestä ennen hankkeen käynnistämistä ja mukaan voitaisiin kutsua myös tapahtumajärjestäjiä ja nuoria. (Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen verkkosivut)

7.2 Käytännön tarjonta nuorille

Talkoolaispörssi-hankkeen tavoite on pähkinäkuoressa syrjäytymisvaarassa olevien nuorten osallistaminen. Tässä täytyy huomioida syrjäytyneiksi määriteltyjen laaja kirjo. Osa syrjäytyneistä jää ulkopuoliseksi koulutus- ja työelämän lisäksi myös sosiaalisesta kanssakäymisestä ja kulttuuritapahtumista. Toisaalta syrjäytyneiden joukkoon kuuluu myös sosiaalisesti, kulttuurillisesti ja jopa poliittisesti hyvinkin aktiivisia henkilöitä, jotka ovat vain jääneet vailla opiskelu- tai työpaikkaa omasta tahdostaan tai olosuhteiden pakosta.

Palvelu pyrkii tarjoamaan kaikille edellä mainituille mahdollisuuden kerryttää työkokemusta ja suosituksia sekä tutustua tapahtumatuotantoon toimialana. Koska syrjäytyneiden taloustilanteen voi olettaa olevan keskimääräistä heikompi, voidaan mahdollisuutta osallistua maksullisiin kulttuuritapahtumiin talkootyötä vastaan pitää lähes koko kohderyhmän kattavana etuna ja motivaattorina hankkeeseen osallistumiseen.

Sosiaalisesti syrjäytyneille ja passivoituneille nuorille hanke tarjoaa kenties arvokkaimman antinsa: talkootyön tarjoamat sosiaaliset mahdollisuudet, yhteisölliset kokemukset ja onnistumisen tunteet. Ihanteellisessa tilanteessa aktiivisuus ja hyödyllisyyden tunne vahvistaa sosiaalisesti syrjäytyneen positiivista minäkuvaa ja innostaa haastamaan itseään niin sosiaalisesti kuin ammatillisestikin ja pysymään aktiivisena.

Työssä onnistumista Talkoolaispörssi pyrkii edistämään koulutuksella, joka toivon mukaan antaa potkua myös jatkokoulutuksen ja palkkatyön saralla. Koulutuksessa on hyvä huomioida tapahtumien toiveiden lisäksi myös nuorten kiinnostuksen kohteet. Koulutus, johon ei oleellisimpana osana kuulu oppilaan osaamisen arviointi, on myöskin todettu yhteisöllisyyttä tukevaksi ja syrjäytymistä ehkäiseväksi tavaksi toimia nuorten kanssa.

Ei myöskään sovi unohtaa, että suomalaiset ovat innokkaita vapaaehtoistyön tekijöitä, ja varsinkin itselleen läheisen kulttuuritapahtuman parissa työskentely voi olla palkitseva kokemus. (OKM 2012, 19)

7.3 Tapahtumat

Toimiakseen Talkoolaispörssi tarvitsee kattavan tarjonnan työtehtäviä nuoriin vetoavissa kulttuuritapahtumissa. Tätä varten meidän täytyi selvittää miten voimme olla mahdollisimman houkutteleva yhteistyökumppani yleisötapahtumien järjestäjille. Alkuperäinen oletuksemme oli, että palvelu nähdään tapahtumajärjestäjätahojen näkökulmasta välineellisenä ja tämä paljastuikin kyselytutkimukssamme paikkansapitäväksi.

Kyselyssä paljastui myös tapahtumajärjestäjien huoli syrjäytymisvaarassa olevien nuorten luotettavuudesta ja kykenevyydestä vaativiin vapaaehtoistehtäviin. Muilta osin hanke herätti kiinnostusta, vaikka kaikki vastaajat eivät kaikkia palvelun toimintoja käyttäisikään.

Tapahtumien houkuttelu mukaan hankkeeseen onkin paperilla hyvin yksinkertaista: Talkoolaispörssin tulee olla käytännöllinen ja tehokas työkalu helpottamaan tuottajan arkea. Sen täytyy siis tavoittaa helposti tarvittava määrä osaavia vapaaehtoisia tapahtumiin ja auttaa näiden koordinointia konkreettisoin keinoin.

Rekrytoinnin tavoittavuutta voi kehittää tavoittamalla mahdollisimman suuri määrä syrjäytymisvaarassa olevia nuoria mukaan hankkeeseen. Sen lisäksi suosittelemme kaikille avointa palvelua, johon kuka tahansa voi rekisteröityä, mutta monia sen etuja tarjoamme vain syrjäytymisvaarassa oleville nuorille.

Esimerkiksi jos tapahtumat ohjaisivat oman talkoolaishakunsa kotisivuiltaan tai sosiaalisesta mediasta Talkoolaispörssin nettipalveluun, kasvaisi rekisteröityjen käyttäjien määrä ja yleisön tietoisuus merkittävästi.

Osaavaa työvoimaa palvelu voisi taata pääosin kahdella tavalla: kohderyhmälle tarjottavalla yleisellä ja erikoistuneemmalla koulutuksella ja palvelussa näkyvillä työtodistuksilla, joilla kokeneet ja kunnostautuneet talkoolaiset erottuvat joukosta edukseen. Koulutus tulisi räätälöidä mahdollisimman käytännönläheiseksi ja kiinnostavaksi tapahtumien tarpeet ja nuorten kiinnostuksenkohteet huomioiden. Peruskoulutuksen tulisi antaa hyvät eväät tyypilliseen vapaaehtoistyöhön ja erikoistuneemmat koulutukset antaisivat nuorille erityistaitoja, kuten ääni- ja valotekniikan hallintaa ja rakennuskoulutusta. Rahanarvoisia koulutuksia, kuten järjestyksenvalvojakortti, ensiapukurssi ja anniskelupassi voisivat toimia palkintoina ansioituneille talkoolaisille, jotka antaisivat palvelulle lisäarvoa myös tapahtumaorganisaatioiden näkökulmasta.

Vaikka vapaaehtoistyön merkitys on ymmärretty tapahtumakentällä, ei vapaaehtoisten täyttää potentiaalia ole osattu hyödyntää. Kokeneiden vapaaehtoisten hyödyistä toiminnan kehittämisessä voisi tehdä yhden hankkeen kantavista teemoista. Kehitystyön teemaa voisi viedä eteenpäin esimerkiksi seminaareilla tuottajataapahtumissa ja sisällyttämällä sen syrjäytymisvaarassa olevien nuorten koulutukseen ja palvelun promootiomateriaaleihin.

7.4 Työroolit

Talkoolaispörssin organisaatorakennetta kaavaillessamme oleellisimmaksi muodostui tuotantoassistentin rooli, sillä Humanistisen ammattikorkeakoulun ja TKI-keskuksen alaisuudessa toimiessaan hankkeelle oli jo olemassa oleva organisaatiopohja. Tuotantoassistentti tulee olemaan ainut hankkeeseen mahdollisesti HUMAKin ulkopuolelta rekrytoitava tekijä, tosin on hyvin todennäköistä että tehtävään voi valikoitua myöskin joku HUMAKin kulttuurituotannon tai järjestö- ja nuorisotyön koulutusohjelmien opiskelijoista tai entisistä opiskelijoista.

Tuotantoassistentti on hankkeen kannalta avaintekijä, sillä esimerkiksi hankepäällikön roolissa työskentelevällä HUMAKin lehtorilla ei tule olemaan muiden tehtäviensä ohella aikaa toimia hankkeessa käytännön vetovastuussa. On siis selkeää, että hankepäällikkö ottaa hankkeessa vastuullisen, mutta passiivisemman roolin. Tuotantoassistentin vastuutehtäviksi kaavailimmekin hankkeen yhteyshenkilönä sekä tuottajana toimimisen.

Hankeassistentin tukena toimii hankepäällikön ohella ryhmä oman alansa ammattilaisia, joiden vastuutehtävänä on kouluttaa nuoria omalta alaltaan valmistaen heitä tapahtumissa työskentelyyn. Näissä koulutustilaisuuksissa hankeassistentin rooli on passiivisempi, mutta on tärkeää, että assistentti pääsee verkostoitumaan kouluttajien ja koulutettavien nuorten kanssa jo varhaisessa vaiheessa. Koska koulutuspaketin sisällöt määrittävät kouluttajat itse hankepäällikön hyväksynnällä, olisi tärkeää että assistentilla on tarkka tieto siitä, mitä nuorille on koulutuksissa opetettu. Näin assistentin on helpompi toimia tukena ja yhteyshenkilönä niin nuorille kuin myös tapahtumajärjestäjille hankkeen edetessä.

Yksi hankeassistentin tärkeimmistä tehtävistä hankkeen käytännön asioiden hoitamisen ohella olisi hanketta kehittävä tutkimustyö, jossa käytettävissä olisi mahdollisesti myös HUMAKin opiskelijaryhmä.

Tutkimustyö on tärkeässä asemassa läpi hankkeen, sillä tutkimustietoa tullaan tarvitsemaan jo kaksivuotisen toimintasyklin aikana, jotta toimintaa voidaan edelleen kehittää sen ollessa jo käynnissä. Lisäksi tutkimustietoa tarvitaan myös hankkeen lopuksi kirjan kokoamisessa ja seminaarin järjestämisessä. Tutkimustieto on oleellista näyttöä myös jatkorahoituksen kannalta, sillä Talkoolaispörssistä pyritään tekemään jatkuva palvelu osaksi suomalaista tapahtumakenttää.

8 YHTEENVETO

Talkoolaispörssi- idean synnyttyä Kehittämistyön menetelmät- kurssilla kiinnos-
tuimme tekemään aiheesta opinnäytetyön. Alkuperäisenä ideana oli, että opin-
näytetyön tuotoksena syntyisi rahoitushakemus, joka lähetettäisiin EU:lle. Kui-
tenkin EU:n hankerahoituksen hakuajan ollessa umpeutumassa, lähti hakemus
eteenpäin jo loppuvuodesta 2014 HUMAKin lehtoreiden toimesta. Kun rahoitus
hankkeelle varmistui tammikuussa 2015, vaikutti tämä myös opinnäytetyöme
tavoitteisiin, sillä hankehakemusta ei luonnollisesti enää tarvittu. Sen sijaan
opinnäytetyön tavoitteeksi muotoutui vahvan teoriapohjan luominen hanke-
suunnittelun tueksi.

Teoriatiedon pohjalta pyrittiin vastaamaan siihen, mitä käytännön tarjottavaa
hankkeella on nuorille ja miten heitä voitaisiin aktivoida mukaan hankkeeseen.
Tavoitteena oli myös vastata siihen, mitä käytännön tarjottavaa hankkeella on
kulttuuritapahtumille ja tapahtumajärjestäjille. Olennainen osa opinnäytetyössä
oli myös kyselytutkimuksen kautta selvittää toimijoiden kiinnostusta hanketta
kohtaan ja kerätä heiltä kehitysideoita hankkeen toiminnan pohjaksi. Yksi työn
tavoitteista oli myös Talkoolaispörssi- hankeorganisaation työroolien suunnitte-
lu, keskittyen erityisesti hankeassistenttiin.

Koska työn tilaajana toimivat HUMAK ja Helsingin TKI- keskus Ilkka, meiltä
puuttui työtä tehdessä opinnäytetyön kolmas osapuoli ja näkökulma. Osittain
koimme hakevamme käytännön tietoa myös omaan käyttöömme, sillä tulemme
kumpikin mahdollisesti jatkossa ainakin jossain määrin osallistumaan hankkeen
toteutukseen sen edetessä. On esimerkiksi mahdollista, että jompikumpi meistä
tulee hakemaan hankeassistentin paikkaa Talkoolaispörssissä kun rekrytointi
tulee ajankohtaiseksi. Tämän kautta opinnäytetyöstä on muodostunut määritte-
lemäämme hankeassistenttia tukeva manuaali, jonka kautta on helppo suunni-
tella hankkeen käytännön toteutusta nuorten tavoittamisesta koulutuksen suun-
nitteluun.

Talkoolaispörssi-hankkeen ja opinnäytetyön erottelemisen toisistaan osoittautui
monissa tilanteissa hankalaksi. Työn akateemiset tavoitteet tuntuivat usein tois-
sijaisilta verrattuna itse hankkeeseen. Tämä tulee esiin myös arvioidessamme
omaa työtämme. Opinnäytetyötä arvioitaessa puhutaan työn merkityksestä
ammattialaan. Tekemämme tutkimus- ja kehitystyö tuskin tulee itsessään mul-

listamaan ammattialaa, mutta onnistuessaan Talkoolaispörssipalvelu saattaa muodostua oleelliseksi työkaluksi tapahtumatuottajille sekä tehokkaaksi keinoksi aktivoida nuoria, ja juurtua näin pysyväksi osaksi suomalaista tapahtumakenttää. On vaikea sanoa voiko sen laskea opinnäytetyön arvioinnissa eduksi, sillä hankkeen onnistuminen ja tulevaisuus selviää vasta myöhemmin.

Syrjäytymisvaarassa olevien nuorten tutkiminen on muuttanut käsitystämme kyseisestä kohderyhmästä. Syrjäytyneisyyden käsitteellä on usein negatiivinen kaiku, joka tuottaa lähinnä epämieluisia mielikuvia. Tutkimuksemme kautta ymmärsimme, että syrjäytyneiden joukkoon kuuluu myös aktiivisia, sosiaalisia ihmisiä, jotka eivät vain syystä tai toisesta ole päätyneet urapolulle tai koulutukseen. Määritelmällisesti syrjäytyneiden joukkoon lukeutuu myös esimerkiksi välivuotta pitäviä nuoria, jotka haluavat nauttia vapaudestaan ennen opintojen alkamista, oli tulevaisuuden toiveala tiedossa tai ei. Itsekin nuorina ihmisinä tämä on helposti ymmärrettävissä. Näillä koulutuksen ja työelämän ulkopuolella olevilla nuorilla on kuitenkin paljon annettavaa ja yhteiskunnallisena resurssina he ovat alikäytettyjä.

Tekemämme kyselytutkimus vahvisti käsitystämme syrjäytynyt- sanan negatiivisesta sävystä, sillä osa kyselyyn vastanneista tapahtumajärjestäjistä ei kokenut syrjäytymisvaarassa olevia nuoria houkuttelevaksi kohderyhmäksi. Tämä saattaa johtua osittain siitä, että tapahtumajärjestäjille ei kerrottu kyselyn yhteydessä tarpeeksi Talkoolaispörssin järjestämistä koulutuksista. Kyselytutkimuksen tuottamat tulokset olivat siitä huolimatta ehkä konkreettisesti parasta antia, mitä opinnäytetyö tuotti hankkeen suunnittelun pohjaksi. Järjestettävien koulutusten vaikutus tapahtumajärjestäjien asenteisiin jää nähtäväksi siinä kohtaa, kun tapahtumajärjestäjiä kontaktoidaan uudestaan tarkoituksena saada heitä mukaan palvelun testikäyttöön hankkeen edetessä.

Taustakartoituksen ja kyselytutkimuksen perusteella vapaaehtoisten työtehtävät vastasivat hyvin pitkälti niitä käsityksiä, mitä meillä oli jo ennen työn tekemistä muodostunut mm. vapaaehtoisten koordinoinnin parissa työskentelyn kautta. Myös tapahtumajärjestäjien toiveet ja kehitysideat palvelua kohtaan olivat monilta osin juuri niitä, mitä olimme itsekin joskus aikaisemmin miettineet.

Jos aikataulu ja resurssit olisivat sallineet, seuraava looginen tutkimuskohde olisi ollut maahanmuuttajanuorten syrjäytyminen. Esimerkiksi itä-Helsingin kaltaisen alue, jossa merkittävä osuus asukkaista on maahanmuuttajataustaisia, olisi ollut hyvä kohde tutkimukselle, jossa sisältöä riittäisi vaikka toiseen kokonaiseen opinnäytetyöhön. Myös muiden tutkimuksessa esille tulleiden syrjäytyneiden erityisryhmien, kuten nuorten miesten tai terveyssyistä syrjäytyneiden osallistamisen tutkimiseen olisi voinut kiinnittää enemmän huomiota, jos aikaa olisi ollut enemmän. Esimerkiksi asiantuntijahaastattelu olisi voinut avata uudenlaisia näkökulmia.

Opinnäytetyön kannalta oli monessa kohtaa hyödyllistä, että kirjoittajia oli kaksi yhden sijaan. Erityisesti koska varsinainen tekstin tuottaminen tapahtui hyvin nopealla aikataululla. Parityöskentely motivoi pysymään aikataulussa ja auttoi pääsemään yli kirjoittamisen vaikeuksista. Toinen näkökulma oli erityisen hyödyllinen, varsinkin opinnäytetyön ohjauksen jäätyä vähäiseksi. Haastavinta yhdessä työskentelyssä oli pitää teksti yhtenäisenä ja kahden kirjoittajan tyylit jäivät tekstissä väistämättä näkyviin. Työn tulokset vastaavat asetettuja tavoitteita, joten olemme itse tyytyväisiä tuotokseemme ja uskomme, että työ tulee olemaan tilaajalle hyödyllinen apuväline hankkeen suunnittelussa.

LÄHTEET

Eduskunta 2013. Nuorten syrjäytyminen – tietoa, toimintaa ja tuloksia? Eduskunnan tarkastusvaliokunnan julkaisu 1/2013

<http://web.eduskunta.fi/dman/Document.phx?documentId=jz32213140909180>

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen verkkosivut:

<http://www.peda.net/veraaja/keskisuomenely/ohjaamot>

Hellsten, Louhio & Simola 2012: Terve Helsinki - Nuorten syrjäytymisen ehkäisy - osaprojektin loppuraportti.

<http://www.hel.fi/wps/wcm/connect/0705fc004b1b6fdea2c3fa29ca8d62c5/Nuorten+syrj%C3%A4ytymisen+ehk%C3%A4isy+loppurap.pdf?MOD=AJPERES&CAID=0705fc004b1b6fdea2c3fa29ca8d62c5>

Iso-Aho, Juha 2011. Kulttuuri kutsuu. Vapaaehtoiset tapahtuman voimavarana ja hengen-luojana. Julkaisussa tuottaja 2020. Tuottaja 2020 – Osaraportti 6

Iso-Aho, Juha & Kinnunen, Joni 2011. Tapahtumatuotannon palapeli. 1. painos. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu

Kilpiä, Katri & Lähteenmäki, Anu & Voipio, Soili 2012. Vapaaehtoistyön tekemisen motiiveista. Teoksessa Iso-Aho, Juha & Juhola, Esko (toim.) Kulttuuria vapaaehtoistyönä. Helsinki. Humak 18-21 <http://www.humak.fi/wp-content/uploads/2014/12/kulttuuria-vapaaehtoistyon-2012.pdf>

Kohtaamo- hankkeen esite:

http://www.peda.net/img/portal/3094364/Hankkeen_perusesittely_ja_yhteystiedot.pdf?cs=1427791359

Myrskylä, Pekka 2012. Hukassa - Keitä ovat syrjäytyneet nuoret? Elinkeinoelämän valtuuskunta/Eva Analyysi 19. <http://www.eva.fi/wp-content/uploads/2012/02/Syrjaytyminen.pdf>

Niinistö, Sauli 2012. Tasavallan presidentti Sauli Niinistön virkaanastujaispuhe eduskunnassa 1.3.2012. Helsinki: Eduskuntatalo.

http://yle.fi/tvuutiset/uutiset/upics/liitetiedostot/sauli_niiniston_virkaanastujaispuhe_eduskunnassa.pdf

NuortenLaturin verkkosivut: <http://www.nuortenlaturi.fi/>

Opetus- ja kulttuuriministeriö: Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma 2012-2015

OKM julkaisuja 2012:6

<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2012/liitteet/OKM06.pdf?lang=fi>

Perämäki, Jussi 2012. Sensitiivinen tuottaja: Nuoret vapaaehtoisina. Humanistisen ammattikorkeakoulun opinnäytetyö. Theseus-verkkokirjasto
<http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2012110915071>

Rantala, Irmeli 2006. Nuorten syrjäytymistä ehkäisevät hankkeet Tampereen seudulla.
<https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/76417/lisuri00038.pdf?sequence=1>

Suurpää, Leena (toim.) 2009. Nuoria koskeva syrjäytymistieto. Avauksia tietämisen politiikkaan. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura Verkkojulkaisu 27. <http://www.nuorisotutkimusseura.fi/julkaisuja/syrjaytymistieto.pdf>

Työttömien Valtakunnallisen Yhteistoimintaverkoston (TVY Ry) verkkosivut:
<http://www.tvy.fi/>

Värtö, Mika 2012. Rakkautta & Anarkiaa –elokuvafestivaalin vapaaehtoiset: Motiivit ja tyytyväisyys. Humanistisen ammattikorkeakoulun opinnäytetyö. Theseus-verkko-kirjasto <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2012111415319>

Yle 2013. Mikä tekee nuoresta syrjäytyneen? Ylen verkkosivut
http://yle.fi/elavaarkisto/artikkelit/mista_johtuu_nuorten_syrjaytyminen_91870.html#media=91869.

Yle 2012. Näin nuoret syrjäytyvät eri puolilla Suomea. Ylen verkkosivut
http://yle.fi/uutiset/nain_nuoret_syrjaytyvat_eri_puolilla_suomea/6072902

LIITTEET

Talkoolaispörssikyselyn kysymykset

Teemme alustavaa selvitystä Humanistisen ammattikorkeakoulun hanketta varten ja toivomme, että ehtisitte vastata muutamaa kysymykseen. Pyrimme kirjoittamaan, nähtäisiinkö kaavailemamme palvelu hyödyllisenä suomalaisella tapahtumakentällä. Vastaamalla kysymyksiin ette sitoudu mihinkään.

Ideanamme on lanseerata talkoolaispörssi-nettipalvelu, jonka kautta tapahtumaorganisaatiot voivat ilmoittaa vapaaehtoistarpeestaan ja käsitellä ilmoittautumiset, työtodistukset, ohjeistukset ja muut aiheeseen liittyvät juoksevat asiat yhdessä palvelussa valmiilla työkaluilla.

Talkoolaiskäyttäjäksi palveluun voi kirjautua kuka tahansa, mutta markkinointi pyritään kohdistamaan ennen kaikkea ilman työtä tai opiskelupaikkaa jääneille, syrjäytymisuhan alla oleville nuorille. Tarkoitus on tarjota kohderyhmälle mahdollisuus osallistua kulttuuritapahtumiin, joihin heillä ei olisi välttämättä muuten varaa osallistua, aktivoida ja pitää sosiaalisina, sekä antaa mahdollisuus tutustua tapahtumatuotantoon ja kulttuurialaan. Samalla vapaaehtoisille kertyy arvokasta kokemusta ja kontakteja.

Palveluun haetaan julkista rahoitusta ja se on suunniteltu maksuttomaksi kaikille osapuolille ainakin 3-5 vuotta kestävässä pilottivaiheessa. Jatkorahoitusta selvitetään hankkeen edetessä.

1. Käyttääkö organisaationne talkoolaisia/vapaaehtoisia? Kuinka monta vuodessa?
2. Näettekö palvelun hyödyllisenä?
3. Käyttäisittekö itse palvelua?

4. Onko teillä ehdotuksia tai ajatuksia palvelusta?

5. Olisitteko valmiita maksamaan palvelun käytöstä, sen osoittautuessa toimivaksi?

Hankehakemus

Hankeidea toimenpidekokonaisuuteen ”Osallisuus, vaikuttaminen ja hyvinvointi nuorten toimintaympäristössä”

Tausta ja tarve

Suomessa on yli kolmekymmentätuhatta pelkän peruskoulun suorittanutta 15–24-vuotiasta, jotka eivät käy koulussa tai töissä. Kolmannes heistä on työttömiä työnhakijoita, loput täysin työvoiman ulkopuolella. Nämä nuoret kutsuvat itseään harvoin syrjäytyneeksi, mutta voivat kokea voimakasta ulkopuolisuuden tunnetta. Kaikki heistä eivät kuitenkaan halua jäädä passiiviseen rooliin: ongelma on voinut olla myös itseä aidosti kiinnostavan työn puute. (Suurpää 2009; Yle 2013.)

Syrjäytymisuhan alla olevien nuorten aktivointi ei ole helppo tehtävä: merkittävän toiminnan tulisi olla aidosti niin kiinnostavaa, että siihen sitoudutaan eri tavalla kuin kouluun tai hanttihommiin. Festivaalit, erityisesti rock-festivaalit, ovat niitä työympäristöjä, joilla on nuorten keskuudessa erityistä hohdokkuutta. Aiempien tutkimusten mukaan vapaaehtoisille on hyvin arvokasta kuulua staffiporukkaan ja nähdä, mitä kulissien takana ja backstagella tapahtuu. (Mm. Värtö 2012; Iso-Aho & Juhola 2012.)

Suomessa on paljon festivaaliorganisaatioita, joiden on työlästä ja kallista löytää sopivia vapaaehtoisia tapahtumiinsa. Vapaaehtoisten värväminen on monille organisaatioille suuri ponnistus, sillä merkittävä osa Suomen festivaaleista toimii vapaaehtoisvoimin. Esimerkiksi Ilosaari-rockissa on 1500 vapaaehtoista ja

Ruisrockissa noin 800. Myös pienille ja keskisuurille tapahtumille vapaaehtoiset ovat usein täysin välttämätön apu. Tapahtumista kiinnostuneet nuoret ja tapahtumajärjestäjät eivät kuitenkaan aina löydä toisiaan helposti.

Humakin esiselvitykset

Humak kouluttaa kulttuurituottajia ja yhteisöpedagogeja. Molemmissa koulutusohjelmissa vapaaehtoistyön johtaminen on yksi keskeisimmistä osaamisalueista. Humak on tutkinut vapaaehtoistyön johtamista (Iso-Aho, Juha & Juhola, Esko 2012), kartoittanut laajasti, miten vapaaehtoiset työskentelevät festivaaleilla (Iso-Aho, Juha 2011 & Iso-Aho & Kinnunen 2010) sekä tämän hankkeen tarpeita varten selvittänyt festivaalijärjestäjien kiinnostusta koulutettuja vapaaehtoisia nuoria välittävää palvelua kohtaan (Lahdenoja & Aarela 2015).

Viimeksi mainitun kartoituksen mukaan useimmat tapahtumajärjestäjät ovat erittäinkin kiinnostuneita vapaaehtoisia nuoria välittävästä palvelusta ja ovat valmiita käyttämään sitä ja mahdollisesti myös maksamaan toimivasta järjestelmästä. Monet tapahtumat olivat täysin varmoja, että tulisivat hyödyntämään palvelua.

Tapahtumajärjestäjillä oli paljon toiveita palvelua kohtaan. Ennen kaikkea sen tulee olla helppokäyttöinen ympäristö, josta voi valita oikeat nuoret oikeisiin tehtäviin: kaikille ei esimerkiksi sovi fyysisesti vaativa työ, kun taas toiset haluavat olla mukana vaikkapa lavojen ja telttojen rakentamisessa. Järjestäjät toivoivat maksullisen palvelun hoitavan myös tarvittavat sopimukset, infokirjeet ja työvuorolistat. Maksuttomalle palvelulle ei asetettu yhtä suuria vaatimuksia kuin maksulliselle. Syrjäytymisuhan alla oleva nuori ei ollut tapahtumajärjestäjille epämieluisa kohderyhmä.

Hieman yllättäen pienet tapahtumajärjestäjät vaikuttivat kokevan palvelun vielä tärkeämpänä kuin suuret. Joillakin suurilla ja vakiintuneilla tapahtumilla oli niin vakiintuneet työvoiman hankintajärjestelmänsä, että ne eivät pitäneet palvelua itselleen tärkeänä. Uudemmat tapahtumat pitivät palvelua hyvinkin tärkeänä, koska vapaaehtoiset vaihtuvat vuosittain eikä niillä vielä ole vakiintuneita rekrytointikanavia. Uusien työntekijöiden rekrytoiminen ja alusta asti perehdyttäminen on kallista ja aikaa vievää työtä.

Toimenpiteet

Tässä hankkeessa luodaan verkkoon ”Festaripörssi”, jossa ensisijaisesti syrjäytymisvaarassa olevat nuoret voivat ilmoittautua kiinnostavien festivaalien vapaaehtoisiksi ja festivaalit voivat avata hakuja vapaaehtoisten löytämiseksi. Kiinnostuneille nuorille annetaan hankkeessa konkreettista koulutusta siitä, miten festivaaleilla työskennellään. Koulutusten suunnittelu perustuu tapahtumien vapaaehtoiisiin kohdistuviin odotuksiin ja toisaalta nuorten osaamistarpeisiin. Koulutusten sisältöjä ovat sekä yleiset työelämätaidot että tapahtumissa tarvittavat erityistaidot, kuten järjestyksenvalvojakoulutus, hygieniapassi ja aluerakentaminen.

Festivaaleille ei siis tarjota ”syrjäytyneitä nuoria”, vaan koulutettuja ja motivoituneita nuoria vapaaehtoisia. Esimerkiksi rock-festivaaleilla nuoret pääsevät tekemään tapahtumaa, jossa esiintyvät heidän fanittamansa bändit eikä nuoren tarvitse maksaa pääsylippua. Tavoitteena on molemminpuolinen hyöty: festivaalit säästävät resurssejaan ja nuoret saavat aidosti kiinnostavaa toimintaa.

Verkkopalvelulle ei tarvitse luoda omaa alustaa, sillä vapaaehtoisia eri tavoin välittäviä verkkopalveluita on jo useita, kuten ToimintaSuomi ja Vapaaehtoispankki. Tässä hankkeessa yhteistyötä tehdään ensin mainitun kanssa. ToimintaSuomi on RAY:n rahoittama ja Suomen sosiaali ja terveys ry:n ylläpitämä verkkopalvelu, jossa myös vapaaehtoiset ja vapaaehtoisia etsivät toimijat kohtaavat. ToimintaSuomesta on tulossa erilaiset toimialat ja toimijatahot kattava valtakunnallinen palvelu. ToimintaSuomeen tuodaan tietoa Festaripörssistä bannerein, joilla ohjataan hankkeen kohderyhmiä kirjautumaan palveluun.

Syrjäytymisvaarassa olevat nuoret tavoitetaan yhteistyössä Valtakunnallisen työpajakeskuksen alla toimivan Sosiaalisen vahvistamisen kehittämistoiminnan, Nuorten työpajojen, työttömien yhdistysten, Jyväskylän NuortenLaturin sekä eri kaupunkien työhönvalmennuskeskusten kanssa. Hankkeen ensimmäinen toimenpide on luoda toimiva yhteistyöverkosto edellä mainittujen kumppaneiden kanssa. Pilotointivaiheessa toiminta rajataan Turun, Jyväskylän, Helsingin ja Imatran seuduille, mutta valmiista tuotteesta tehdään valtakunnallinen.

Pilotointivaiheessa valitaan 50 vapaaehtoisia varmasti tarvitsevaa tapahtumajärjestäjää. He käyttävät palvelua ja antavat palautetta järjestelmän toimivuudesta ja nuorten koulutuksen onnistumisesta. Nuoria ei jätetä vapaaehtoistyöhön yksin, vaan työn aikana Humakin asiantuntijat antavat tukea nuorille. Palautteen ja systemaattisten havaintojen perusteella Festaripörssistä kehitetään valmis tuote. Hankkeen loppuvaiheessa käynnistetään mittava kampanja, jolla tapahtumajärjestäjät saadaan kiinnostumaan toimivasta tuotteesta.

Hanke tehdään emansipatorisen toimintatutkimuksen periaatteita noudattaen (ks. Heikkinen ym. 2007). Koulutuspaketit suunnitellaan nuoria itseään kuunnellen ja toimintaa kehitetään syklisesti suunnittelun, toiminnan, havainnoinnin, reflektion ja uudelleen suunnittelun kautta niin, että sykli pyörähtää kaksi täyttä kierrosta.

(Nämä kaaviot puuttuivat vastaanottamastamme kopiosta)

Toimintatutkimuksen 1. sykli

syksy 2015 – syksy 2016

Toimintatutkimuksen 2.

sykli syksy 2016-syksy 2017

Koulutuspaketit

Festivaalien vapaaehtoiset toimivat useimmiten tapahtumien pystytys-, rouhaus- ja purkutehtävissä, lipunmyynnissä, järjestyksenvalvojina sekä kuljetuksissa. Seuraavaksi yleisimmät tehtävät ovat artistihostaus ja catering. (Iso-Aho 2011.) Jotta näissä tehtävissä kykenisi toimimaan menestyksellisesti, tarvitaan vähintään perustiedot tehtävissä vaadittavasta osaamisesta. Hankkeen koulutukset suunnataankin juuri näille toiminta-alueille.

Keskeisiä koulutussisältöjä ovat:

perustiedot työturvallisuudesta ja työergonomiasta

perustiedot tapahtumatekniikkaan liittyvistä laitteista ja keskeinen alalla käytetty sanasto

järjestyksenvalvojakoulutus

hygieniapassikoulutus

asiakaspalvelun perusteet

myyntityön perusteet

perustiedot yleisötapahtumien lupa- ja ilmoituskäytännöistä

Koulutusten tarkoituksena on tutustuttaa tulevat festivaalitalkoolaiset yleisellä tasolla tapahtumien vapaaehtoistehtäviin, jotta itse tapahtumissa tehtävä tehtäväkohtainen perehdytys olisi tehokkaampaa ja tuloksellisempaa. Ennalta hankittu osaaminen vaikuttaa myös vapaaehtoisen motivaatioon ja madaltaa kynnystä lähteä kokeilemaan erilaisia tehtäviä.

Kaikkien vapaaehtoisten ei tarvitse käydä kaikkea koulutusta, vaan pikemminkin oman tarpeen ja kiinnostuksen mukaan. Hankkeessa koulutuspaketista muotoillaan mahdollisimman hyvin nuorten tarpeisiin sopiva.

Tavoitteet

Työn keskeinen tavoite on luoda järjestelmä, jolla ammattikouluttamattomat nuoret saavat kosketuspinnan todelliseen työelämään. Tällä on suuri merkitys syrjäytymisuhan alla oleville nuorille, koska tarpeellisuuden kokemus on avain osallisuuden kokemukseen. Työkokemus voi ohjata ammatinvalintaa joko suoraan tai koulutuksen kautta: monissa oppilaitoksissa, Humak mukaan lukien, vapaaehtoistyö omalla alalla luetaan suureksi eduksi pääsykokeissa.

Tapahtumajärjestäjien työn tehostaminen ei ole hankkeen varsinainen tarkoitus. On kuitenkin tärkeää, että tapahtumajärjestäjät eivät koe tekevänsä sosiaalityö-

tä, vaan tuloksellista ja tarkoituksenmukaista toimintaa. Pyrkimys on siis ”win-win” –tilanteeseen.

Tulokset

Toiminnan tuloksellisuutta mitataan sekä määrällisillä että laadullisilla mittareilla. Hankkeessa saatetaan vapaaehtoistyön piiriin mahdollisimman monta nuorta. Heitä haastatellaan ja selvitetään, kuinka moni on hyötynyt vapaaehtoistyöstä koulutuksen tai työpaikan haussa – tai onko vapaaehtoistyö innostanut hakemaan työtä tai koulutusta? Lisäksi nuoria ja festivaalijärjestäjiä haastatellaan laadullisen tutkimuksen menetelmin: ovatko nuorten elämänhallintataidot ja osallisuuden tunne parantuneet vapaaehtoistyön myötä? Festivaalien vapaaehtoistyön koordinaattorit haastatellaan niin ikään: mitä he kokevat vapaaehtoistyön antaneen nuorille?

Hanke tuottaa verkkoon vakiintuneen tavan, jolla syrjäytymisvaarassa olevat nuoret pääsevät festivaaleille vapaaehtoistyöhön. Hanke tuottaa yhteiskunnalle arvokasta tietoa toimintatutkimuksen menetelmin: pohjimmiltaan vastataan siihen kysymykseen, kiinnittyvätkö nuoret työhön ja koulutukseen, jos tekeminen on aidosti kiinnostavaa? Toimintatutkimuksen tulokset julkaistaan kirjana ja aiheesta pidetään Humanistisessa ammattikorkeakoulussa julkinen seminaari. Nuorten kouluttaminen jatkuu hankkeen jälkeenkin, mikäli sille löytyy vakiintunut rahoituspohja.

Aikataulu

Toteutusaika: 1.9.2015 – 31.12.2017 (28 kk).

Syyskuu – joulukuu 2015: Yhteistyöverkoston kokoaminen, toiminnan markkinointi ja nuorten rekrytointi pilotointipaikkakunnilla, mukaan tulevien tapahtumien sitouttaminen hankkeeseen, koulutusten suunnittelu, Festaripörssin sisältökonseptin täsmentäminen.

Tammikuu – toukokuu 2016: Koulutusten toteutus alkaa. Nuorten sijoittaminen tapahtumiin yhteistyössä tapahtumajärjestäjien kanssa.

Kesäkuu – elokuu 2016: Ensimmäinen tapahtumakesä. Seuranta. Palautteen kerääminen talkoolaisilta ja tapahtumaorganisaatioilta.

Syyskuu – joulukuu 2016: Palautteen ja seuranta-aineiston analyysi. Festari-pörssi-palvelun sekä vapaaehtoistyön toteutuksen jatkokehittäminen palautteen ja seurannan pohjalta. Koulutusten toteutus jatkuu.

Tammikuu - toukokuu 2017: Koulutusten toteutus jatkuu. Palvelun markkinointia uusille tapahtumatoimijoille ja nuorille. Talven ja kevään tapahtumiin osallistuminen.

Kesäkuu – elokuu 2017: Toinen tapahtumakesä. Seurantaa ja palautteen keräämistä.

Syyskuu – joulukuu 2017: Vaikutusten arviointia. Raportointia. Julkaisuja. Toiminnan vakiinnuttaminen hankkeen jälkeen.

Lähteet

Aarela, Hilkka & Lahdenoja, Julius 2015 (tulossa). Vapaaehtoisten rekrytointi festivaaleille. Humanistisen ammattikorkeakoulun opinnäytetyö.

Heikkinen, Hannu ym. 2007. Toiminnasta tietoon. Toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat. 2. tarkistettu painos. Helsinki: Kansanvalistusseura.

Iso-Aho, Juha 2011. Kulttuuri kutsuu. Vapaaehtoiset tapahtumien voimavarana ja hengenluojina. Julkaisussa Tuottaja 2020. Tuottaja2020 - Osaraportti 6.

Iso-Aho, Juha & Juhola, Esko 2012. Kulttuuria vapaaehtoistyönä. Helsinki: Humak.

Iso-Aho, Juha & Kinnunen, Paula 2010. Vapaaehtoiset festivaaleilla. Julkaise-maton kyselytutkimus vapaaehtoisten toiminnasta festivaaleilla.

Suurpää, Leena (toim.) 2009. Nuoria koskeva syrjäytymistieto. Avauksia tietä-misen politiikkaan. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura Verkkojul-kaisuja 27 .

Värtö, Mika 2012. Rakkautta & Anarkiaa -elokuشافestivaalin vapaaehtoiset: Mo-tiivit ja tyytyväisyys. Humanistisen ammattikorkeakoulun opinnäytetyö.

Theseus-verkkokirjasto <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2012111415319> .

Yle 2013. Mikä tekee nuoresta syrjäytyneen? Ylen verkkosivut

http://yle.fi/elavaarkisto/artikkelit/mista_johtuu_nuorten_syrjaytyminen_91870.html#media=91869 .